



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Sacramentis, Mille Sexcenti Errores, Vaniloqvia, Et
Cavillationes**

Miletus, Vitus

Mogvntiae, 1593

VD16 M 5205

De Festo Corporis Christi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30094

DE FESTO CORPO- ris Christi.

728. **O**Mnium abominabilium festorum abomina-
bilissimum esse festum corporis Christi, utpotè in
quo solenni ritu, cultus soli Deo debitus, publica
artolatria, crustulo tribuatur panis, Sacramentumq; ad usum
quendam, in quem non sit institutum, tragica pompa & circum-
gestatione transformetur & prophanetur. *Omnes passim.* Sed
Pontificij, ve eam solam ob causam id solennissimè seruant &
celebrant, ut ea, quæ aduersarij de hoc Sacramento commini-
scentur & cauillantur, falsa esse testentur & protestentur, Chri-
stoq; & verbo eius ac Sacramento honorem suum debitum ser-
uent, ipse enim dixit, *Hoc est corpus meum*, quod siue manduce-
tur, siue asseruetur, siue circumgestetur, siue quocunque modo
rituque tractetur, omnicultu & veneratione dignum & profe-
quendum est, quod quisquis non adorat, honorem Christo de-
bitum derogat, ipsumq; pedibus proculcat.

*Ex Kenn. in 2^a
part. Examin. d
pag. 100.*

729. Nullum cultum, qui à Deo non est institutus, **D E O**
posse placere. Cum (ut Apostolus ait) pietas ad omnia valeat. *1. Tim. 4^o*
Quicquid ergo ad honorem & venerationem Dei, & ædificati-
onem instituitur populi Christiani, Christo displicere nullo mo-
do potest. Imò quicquid Ecclesia Dei instituit, Deo auctore, in-
spirante & approbante fieri credendum est, hinc est, quod eam
non minus ac seipsum audire iubet. Et Apostolus hortatur: *Matth. 18.
Luc. 10.
Philip. 4^o*
*Ut quæcumq; sunt vera, quæcumq; pudica, quæcumq; sancta, quæcumq; iu-
sta, quæcumq; amabilia, quæcumq; bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus dis-
ciplinæ, cogitemus & faciamus.*

730. Festum Corporis Christi institutum esse contra ver-
bum Dei. At ubi in scriptura prohibeatur, nusquam legitur. Le-
gimus, hoc esse corpus Christi, quod ad venerationem ipsius af-
seruationemq; sufficit. *731. Sa-*

Millesexcenti Errores,

731. Sacramenti huius usum, non esse festum, sed esum. Supra: Etsi enim aliqualis & finalis, non tamen totalis, est causa, Esus, quamuis nec alium quoque finaliter in usum asseruetur, vel circumgestetur, quam ut manducetur.

732. Eucharistiam non posse circumferri. Mirum: quomodo ergo ad infirmos, vel ad ipsorum ora communicantium potest deferri? An quod manibus potest ferri, & gestari, idem non potest circumferri & circumgestari?

733. Multas superfluas & superstitiosas ceremonias occasione huius festi, & circumgestionis obtrudi populo Christiano. Ita illi, quibus tota Maiorum religio, aliud non est, quam Papistica superstitio: aliter vero iudicarunt & crediderunt ipsi Maiores, qui sublatis superstitionibus impiorum, Christianas posteris suis tradiderunt ceremonias; Nec superstitione, sed religione Maiorum Veneratio, Circumgestatioque Sacramenti, ad nos peruenit.

734. Circumgestionem Sacramenti rem esse nouam, veteribus ignotam. At certe Luthero Caluinoque probatur antiquior. Et quamuis noua, à tota tamen est approbata Ecclesia, cum e contra, Confessio Augustana non modo res sit noua, & nunquam probata, sed ab Ecclesia tota damnata.

735. Circumgestionem Sacramenti non à Christo, nec ab aliquo institutam esse Apostolo. Quid inde? Num & leges Imperatorum à Christo sunt instituta? & tamen seruantur: Et quidem, si cuncta per sese instituere & ordinare voluisset Christus, Ecclesiam, ministrosque constituere opus non fuisset. Ecclesiae ergo potestatem dedit, ea quae utilia sunt constituendi, subditis vero necessitatem imposuit obediendi, *Qui enim Ecclesiam non audierit, (inquit) sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.*

Matth. 18.
Rom. 13.
Hebr. 13.

Vide libel. meum
de Fest. Corporis
Christi.

736. Primum circumgestionis Eucharistiae, auctorem fuisse Papam Urbanum IV. Minimè: non enim ipsam circumgestionem Sacramenti, sed diem duntaxat, Festumque solennioris circumgestionis instituit Urbanus, Etenim ante ipsum & asseruatum fuisse, & circumgestatum Sacram. ipse testatur in Bul. *De Reliq. & Vener. Sanct.* 737. Fe.

737. Festum hoc, non ad circumgestationem, vel ostentationem Eucharistiæ, sed ad usum eius legitimum fuisse institutum, *Kemnit.* Quasi usum eius Ecclesia hætenus ignorarit?

738. Eaquæ hodie in regno Pontificio, circa hoc festum factitantur, nec ipsius quidem Urbani vel Clementis tempore fuisse nota vel usitata. *Kemnit.* Cum paulò infra, pag. 102. scribat, Urbanum, certum indulgentiarum numerum, festo huic addidisse, iisq; omnibus fuisse elargitum, qui solennem reuerentiam, qualem Pontificij modò describunt, pani exhiberent. An de festo nil nouit, qui seruantibus ipsum, indulgentias concessit?

739. Homines committere manifestam idololatriam, celebratione huius festi, verumq; Dei cultum, in humanas transformare traditiones, & Papam præferre Christo, &c. Nugæ: Cum Papæ nec honor quidem, nisi propter ipsum deferatur Christū, nec nisi ad cultum & venerationem Christi festum hoc sit institutum.

740. Pontificios, non alia pompa Sacramentum circumgestare & tractare, quàm Persæ quondam spectaculum ignis Ormasdæ, aut Isis & Osyridis. *Kemnitius.* At si pompam spectes, minor est, quàm esse deberet; maior est enim Deus noster, cæremoniis nostris, ad cuius gloriam & honorem, etsi omnia contulerimus & fecerimus, vitam etiam & sanguinem profuderimus, serui inutiles sumus: si autem finem spectes & ritum, vel rem Luc. 17. ipsam, Sacramentum colimus, non ignem; Christum, non idolum, idq; cum laude, veneratione & gratiarum actione publica & solenni.

741. Romæ, in festo corporis Christi, Sacramentum imponi equo mansueto, phalerato, & ante Pontificem certis comitantibus ministris, cum intortitiis deduci. *Kemnit.* Sed istum ritum dum Romæ essem, nec sub Pio V. nec sub Greg. XIII. nec sub Sixto V. vidi, ipsum verò Pontificem nudato capite, nudisq; pedibus Sacramentum gestantem non semel vidi.

742. Pontificios, non aliud intendere per Sacramenti circumge-

Y

cumge-

Millesexcenti Errores,

circumgestionem, quàm specierum Sacramenti mutilationem. *Kemnit.* Cum nulla prorsus sit specierum à circumgestionem dependentia: Et si ad stabiliendum usum vnius speciei, circumgestatio quicquam confert, cur ad stabiliendum usum vtriusq; vtramq; non circumferunt ipsi? An enim magis vnius probant, quàm vtriusq; speciei circumgestionem?

743. Pontificios non solum Sacramentum, sed ipsam etiam Sacramenti primam institutionem mutilare, Urbanum enim & Clementem, non festum Corporis, sed festum corporis & sanguinis appellare. Subtilis scilicet annotatio: Neq; enim de appellatione, sed de circumgestionem questio voluitur, vniusne vel vtriusque speciei circumgestatio ab Urbano fuerit instituta, vnam enim duntaxat speciem hactenus fuisse circumlatam, vniuersa probat consuetudo Ecclesiae: siue verò Corporis, siue appelles festum sanguinis, Sacramentum extra usum & usum esse conuincitur.

744. Tempore Urbani, primi festi huius institutoris, vtramq; in usu fuisse speciem, atque ideo non Corporis duntaxat, sed Corporis & sanguinis festum fuisse appellatum. Hoc nulla niti veritate, ex Aquino eius temporis theologo omnium absolutissimo & probatissimo, aliisq; constat sententiariis & historicis.

745. Circumgestionem in regno Pontificio esse institutam, ad stabiliendum illud dogma, Sacramentum habere rationem Sacramenti, etiam extra usum. *Kemnit.* Cum, nisi extra usum esset, circumgestatio eius institui haudquaquam potuisset, quod enim non est, circumgestari non potest. Ipsa ergò Sacramenti extra usum existentia & permanentia circumgestionem, & non econtra circumgestatio causa est existentiae vel permanentiae: Sacramentum verò ante festi huius institutionem fuisse asseruatum, & ad infirmos aliosq; deportatum, nec ipsi negant, aut negare possunt vlli aduersarij. Causas verò propter quas fuerit institutum, ipse qui instituit, in Bulla sua refert Urbanus. *De Reliq. & venerat. Sanct. Supr.*

746. Circumgestionem esse introductam ad infringendum

dum illud verissimum, certissimum, & firmissimum axioma, nullum Sacramentum extra usum habere rationem Sacramenti. Cum axioma illud sit vanissimum, nullis Christianis nullisque Theologis notum, sed à solis Lutheranis, contra fidem & doctrinam omnium Maiorum effectum. Sæpè.

747. Circumgestatione Sacramenti persuaderi hominibus, Christum non minus, nec aliter adesse in pane, qui circumgestatur, quàm in pane, qui manducatur. Omninò: Christus enim de pane, quem manu ferebat, & porrigebat, dixit: *Hoc est Corpus meum*, quod nisi verum ante usum & esum corpus fuisset, ad edendum porrigi haudquaquam potuisset.

748. Circumgestatione Eucharistiæ peregrinam quandam, pugnantemque cum Christi institutione, obtrudi cæremoniæ, & doctrinæ, qui non circumgestari, sed distribui & manducari corpus suum iussit, in sui commemorationem. Cum festum hoc non ad commemorationem Cœnæ, sed diei, qua instituta & peracta fuit Cœna, sit institutum, vnde est, quod ipsa feria quinta, qua institutio Cœnæ facta est, observetur.

749. Christum & Apostolos nusquam circumgestasse Sacramentum. Atqui hoc vnde probabitur? cum scriptura nec affirmet, nec neget? Quod si non circumgestarunt, irrisores fortè & prophanatores in causa fuerunt. Quod autem tunc fieri, propter impios & atheos, vel non potuit, vel non debuit, inspirante Deo, quando maxime oportunitum & necessarium visum fuit, factum fuit; Ex malis enim moribus & hæresibus, bonæ leges nascuntur & consuetudines.

750. Qualiscunq; fuerit intentio, siue bona, siue mala huius festi, semper recolendum esse illud, *Frustra me colunt mandatis & traditionibus hominum. Kemnit.* Verum illud quoque recolendum. *Matth. 15. Luc. 17. 1. Cor. 10.* Cum omnia feceritis, dicite, *serui inutiles sumus, fecimus quod debuimus.* Item. *Omnia ad Dei gloriam facite.* Item. *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.* Item. *Obedite prepositis vestris.* Matth. 18. 25. Luc. 10. Rom. 13. Hebr. 13. Deut. 17.

Millesexcenti Errores,

751. Deo non placere circumgestionem Eucharistiæ, velex ipsa circumgestatione veteris colligi Arcæ, quæ adeo Deo displicuerit, vt ipsam etiam arcam in manus & contemptum hostium venire permiserit. Sed si inde colligi volunt, circumgestionem displicuisse Deo, colligemus & manducationem Eucharistiæ displicere Deo, quia multi propter eam Deo permitte puniuntur, an enim propter indignam Eucharistiæ manducationem, Corinthij grauitè non sunt puniti? Itaq; non circumgestatio arcæ, sed scelus populi, & filiorum Israel displicuit Deo, ob quod etiam arcam in manus hostium venire, eosque de filiis Israel triumphare permisit, quem autem triumphum hostes egerint, historia loci illius non obscure ostendit.

1. Reg. 4.

1. Cor. 11.

752. Rursum. Circumgestionem Arcæ in lege veteri displicuisse, inquit, Deo. Cum eam ipsam Deus expressis mandauerit verbis. Ios. 6. Nec alias quasdam eius circumgestationes, quamuis absque peculiari eius mandato institutas, improbarit. 1. Reg. 14. 2. Reg. 6. 7. 11. 3. Reg. 8. Num. 14.

753. Circumgestatione Sacramenti persuaderi hominibus aliter colendum esse Deum in Eucharistia, quam ipse instituit, & illum cultum ab hominibus institutum, multò esse præstantiorem, & Deo gratiorem, quàm si in memoriam eius distribuatur, & manducetur. *Kemnit.* Atqui Deum, siue publicè, siue adorare priuatim, non est cultus ab hominibus excogitatus, sed à Deo institutus, ipsiq; naturæ iure debitus. Deum verò esse in Sacramento, ipse dixit, homo nullus excogitauit.

754. Circumgestatione Sacramenti, abduci homines ab eo, in quem institutum est, usu, nempe à manducatione, qui dum oculis in circumgestationem sunt intenti, obliuione manducationis capiuntur. *Kemnit.* Cum eam vel maximè ob causam circumgestatio instituta sit, vt ea homines ad crebriorem sumptionem alliciantur.

755. Christum instituisse Eucharistiam, ad oblationem, applicationem, & obsignationem beneficiorum & meritorum suorum, Urbanum vero instituisse in remissionem peccaminum.

Kem.

Kemnit. An ergo remissio, beneficium non est, meritumq; Christi? An non vel solam peccatorum remissionem Eucharistiæ effectum primum esse contendunt ipsi? Supr.

756. Urbanum & alios Pontifices Romanos, festo huic multas, largas, & varias promittere indulgentias. *Kemnit.* Cum paulò antè tanquam proprium gladium obiecerit Pontificiis, Urbanum non alium in usum hoc instituisse festum, quàm ad eum, hìc autem sui (vt ferè semper & ubiq;) oblitus, etiam largas constituisse indulgentias iis, qui circumgestationi interfuerint, Cum interim ipsi festum hoc, nec cū, nec sine indulgentiis probent vel seruent. De Indulgent. verò suo loco.

757. Festum Corporis Christi, non esse aliud, quàm publicam & solennem Cœnæ prophanationem, iis putà, quibus omnia sacra sunt prophana, Christianis verò hominibus publica est pœsentia Christi in Sacramento protestatio. Vide ipsam Institutionis Bullam.

758. Festum hoc institutum esse, ad instantiam, & reuelationem cuiusdam mulierculæ Euæ, quam Kemnitius reclusam, alii suæ sectæ homines, Urbani, dum minoribus esset, vocant amasiam. Cum in illa ipsa, quam citat Kemnitius Bulla, tale nihil reperiatur, Et fabulam esse in vita Urbani refert Platina. Denique bonum ex qualibet causa statuere quid vetat? an quicquam tam malum, quin inde Deus eliciat bonum?

759. Festum hoc non esse autenticum, quia nouum & veteribus ignotum. Cum nullum omninò festum adeò sit verustū, quin aliquando fuerit nouum, nec ideo culpandum, quia nouū, dummodo bonum & religioni congruum.

759. Contra Dei mandatum, festum hoc esse institutum. An ergo, quod ab Ecclesia Dei institutum, approbatum, traditum & obseruatum est, contra Dei est vel esse potest mandatum? At quomodo columna & fundamentum veritatis est Ecclesia, si errare potest? 1. Tim. 3

760. Non esse seruanda festa, absq; peculiari Dei mandato, ab hominibus instituta. Cum nulla eorum, quæ in veteri instituta.

Millesexcenti Errores,

ficuta sunt testamento, legantur improbata, patet de festo sortium. Ester 9. festo Enceniorum. 1. Maccab. 4.

Exod. 20.
Deut. 5.
Ad. 15.

761. Rurs. Non esse instituenda seruandaque festa volunt, absq; Dei mandato expresso. Cum diem ipsi cum Pontificiis seruent Dominicam, cuius non solum, vt seruent, mandatum habent nullum, sed potius, vt non seruent mandatum habent expressum, scriptum est enim: *Diem sabbathi sanctifices.*

762. Deniq; sine mandato Dei festum hoc institutum volunt. Cum ubiq; scriptum sit, vt ea, quæ Ecclesia, eiusq; constituerint præpositi, audiamus & faciamus? An non instituit Deus, quod per Ecclesiam suam, eiusq; instituit rectores & gubernatores? Matth. 18. 25. Rom. 13. Hebræor. 13. Lucæ 10. Deut. 17. Malach. 2.

763. Populum Christianum, non esse onerandum superfluis & non necessariis festis. Quasi quid populo Christiano conducatur, Ecclesia Christi nesciat? An ipsa, quo grauetur, vel leuetur, nescit Ecclesia?

764. Festis eiusmodi, otij & vitiorum magis, quam pietatis & religionis occasionem populo præberi. Verum non ad orium, sed ad memoriam Christi, laudem & gratiarum actionem festum hoc institutum est; Nec Deus otium instituit, quando Sabbathum præcepit.

765. Festum hoc non esse aliud, quam spectaculum mimicum, Isidisq; & Osyridis pompam. Sed si Deus noster, Isis est vel Osyris, Deumq; laudare solenniter, mimicum est, verum erit, quod dicunt. Sin autem minus, ipsi qui talia effutiunt, impij sunt & Ethnici.

766. Festum hoc propter multas & graues causas esse abrogandum. At graues esse, Ecclesia hætenus iudicauit nulla: propter easdem verò, ob quas primitus fuit institutum, etiamnum est retinendum: Causam autem primariam exprimit ipsa institutionis Bulla, nempe, *Ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam & vesaniam*, qui causam abrogationis aliam habent nullam, quam quod eorum damnatam & Sacramentariam ostendat

dat & confundat doctrinam : Alioquin summa populi Christiani pietate & religione, institutum, approbatum, receptum, & hucusque fuit observatum, qui nec certius, nec efficacius testari & protestari potuit vel potest, veram corporis Christi in Sacramento præsentiam, quam observatione & celebratione huius festi, quo re ipsa demonstrat & profiteretur, vanum esse axioma illud, quod sine veritate verissimum putant, Sacramentum hoc extrâ esum non habere rationem Sacramenti.

De Præparatione, usu, Ministro & Miraculis, huius Sacramenti.

767. **N**ON esse aliam præparationem necessariam ad hoc Sacramentum dignè percipiendum, præterquàm solam fidem. Rectè: dummodo vera sit fides & Catholica, non Lutherana vel Calviniana, vel quævis alia, à vera fide totius Ecclesiæ aliena. *Ex Kenn. in 2. part. Examin. d pag. 12.*

768. Pontificios non rectè tribuere Lutherò, quod sola historica fides sufficiat ad præparationem & perceptionem Eucharistiæ. *Kenn.* At si aliud præter fidem nudam requiritur, sola ergò sine operibus fides non sufficit. Et quid est, sola sine operibus fides, nisi historica, inanis & mortua fides? *Iac. 2.*

769. Nullam aliam præparationem ad Eucharistiæ perceptionem esse necessariam, quàm quòd homo credat, & agnoscat se esse peccatorem. Atqui tam sceleratus est nemo, quin peccatorem se esse agnoscat, & tamen multos accedere indignè Apostolus scribit, *1. Cor. 11.* Et Christus dignos pœnitentiæ fructus requirit, *Luc. 13.*

770. Lutheranos non excludere veram pœnitentiam & detestationem peccatorum, quando docent, solam ad perceptionem Eucharistiæ sufficere fidem. *Kennitius.*

Atqui

Atqui hæc omnia ad remissionem nil conferre, nec Confessionem peccatorum necessariam esse, passim, & ubique omnes docent Lutherani.

771. Pontificios ad dignam Sacramenti perceptionem, aliud non requirere, quàm externam quandam operum dignitatem sine fide, & bono motu: Calumniæ: cum hoc ipsum, ut erroneum damnent Pontificij. Sup. de opere operato.

772. Quò quis scelerator, eò dignius percipere Eucharistiam. *Luth.* Sed hac ratione nullus omninò accedet indignè: An Iudas sceleratus non accessit? An scelerati iudicium sibi non fumunt & mortem? 1. Cor. 11.

773. Quisquis peccatorem sese agnoscit, admittendum esse ad perceptionem huius Sacramenti: Non ergo excludendi erunt Iudæi, Ethnici, impij, & indigni? siquidem omnes hi peccatores sese agnoscunt: Et Lutherani quidem, quorum quidam inter peccatum & peccatorem non distinguunt, alij verò seipso iustos constituunt, quomodo admittentur?

774. Neminem dignius accedere ad hoc Sacramentum, quàm qui turbata, multisque peccatis onerata accedit conscientia. *Luth. de digna preparat. ad Sacram. ann. 18. Et in Conc. de Confess. & Euch. ann. 19. Et de Capt. Babyl.* Sed si ego Dominus & pater tuus, inquit Propheta, ubi est honor meus? ubi est timor meus? vade & fac huiusmodi aliquid duci tuo, ad eiusq; conuiuium lutulentus & læsè maiestatis reus accede? An eam vel so-
Malach. 1. lam ob causam, suorum ante Cœnam discipulorum pedes lauit
Ioan. 13. Christus, ut mundis conscientijs accedendum esse significaret? Hinc illa, quam refert Kemn. antiquorum, ante distributionem & perceptionem vox Sancta sanctis.

775. Solam infidelitatem arcere hominem à perceptione huius Sacramenti. *Luth. loc. cit.* Cum ibidem asserat, neminem dignius accedere, quàm qui turbata accedit conscientia? An qui infidelitatem habet in conscientia, turbatam non habet conscientiam? cur ergo arcetur?

776. Neminem esse admittendum ad perceptionem Eucharistia,

charistia, sine fide. *Luth.* Atqui fidem per quodlibet amitti peccatum, nec vnquam hominem peccato carere, identidem omnes docent Lutherani. Cum ergo opinione eorum peccato homo nunquam careat, semper ergo carebit fide, quando ergo, vel quomodo admittendus erit ad perceptionem Eucharistia?

777. Absq; peccatis mortalibus, neminem ad Sacramentum debere accedere. *Luth. in tract. de Communione populi ann. 23. 1. Cor. 4. & in serm. de Euchar. ann. 26.* Ergo Apostolus qui dixit, *Nihil mihi conscius sum*, omnesque ij, quos scriptura iustos, mundos, sanctos, lotos, & ab omnibus inquinamentis sordium vocat sanctificatos, accedere non debent? Et quid est, quod Christus ait: *Nolite dare sanctum canibus; nec proieceritis margaritas ante porcos?* Et *Matth. 7.* qui isti canes? qui porci? nisi homines peccatis inquinati? de quibus Apostolus: *Canis reuersus ad vomitum, & sus lota in volutabro 2. Pet. 2. luti.*

778. Vanos esse Pontificios, quod velint, neminem qui sibi peccati alicuius sit conscius, ad Eucharistiam accedere debere, cum sine peccato accedere possit nemo, dicente Apostolo, *Si dix- 1. Ioan. 3. xerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* At si homo sine peccato nunquam est, nec esse potest, quomodo per fidem & Eucharistiam identidem cõtendunt peccata etiam mortalia remitti? quomodo ait Apostolus, *Qui ex Deo est, non peccat?* *2. Ioan. 2.*

779. Fidem & Eucharistiam remittere peccata, non quod ea penitus tollant, sed quia ne imputentur, efficiunt. Nec ergo Baptismus, nec sanguis Christi (contra Christi verbum) emundant nos ab omnibus peccatis? An lotus est, cui lutum non imputatur? *1. Ioan. 3. Exech. 36.*

780. Neminem debere accedere ad hoc Sacramentum, nisi sit discussus & absolutus. *Luther.* Pugnatur cum superioribus: Quomodo enim, vel quando à peccatis, homo erit absolutus, si opinione eius peccato nunquam caret? quomodo sine peccatis mortalibus non debet accedere, si discussus & absolutus debet accedere? An satis est, quæcunq; velis dicere?

Millesexcenti Errores,

781. Eucharistiam, Cibum esse & alimentum ægrotorum & mortuorum, proinde neminem quamuis enormem peccatorem, & in peccatis mortuum à perceptione Sacramenti huius esse arcendum. *Caluin. lib. 4. Inst. cap. 17. S. 42.* Miror, si cibum & potum capere possint mortui? Si quis ergò in peccatis mortuus, de hoc cibo participare velit, per pœnitentiam resuscitetur prius & reuiuiscat, necesse est. Nisi enim pœnitentiam egeris, quamuis Eucharistiam sumpseris, peribis.

Luc. 13.

Matth. 9.

Marc. 2.

Luc. 4.

782. Sani non opus esse medico vel medicamento, sed foliis ægrotis, & malè habentibus. Omnes omninò homines gratia Dei opus habent, sani pariter & non sani, illi, ne ægrotent vel peccent, isti ne pereant. Si autem sani quidam sunt, alij verò ægroti, quomodo opinione eorum homo nunquam est sanus, sed semper peccato obnoxius. An quid dicant doceantque, nesciunt?

783. Eucharistiam etiam infantibus esse ministrandam, *Husita.* Atqui lacte magis, quàm cibo solido opus habent paruuli, quem quidem Apostolus non aliis permittit, quàm qui se ipsos, antequam edant, probare possunt, *1. Cor. 11.*

Hebr. 5.

1. Petro 2.

784. Pontificios docere, eos qui Missam hiante ore & aure spectant & audiunt, spiritualiter digneque manducare Eucharistiam, quamuis nullam habeant fidem & bonum motum interiorum. *Kem. Calumniæ:* Ecquis enim sine fide vel Missam audit, vel Sacramentum percipit?

785. Neminem esse cogendum, vt ieiunus accedat ad Eucharistiam, cum Christus non ieiunis, sed partem eam distribuerit Apostolis. *Luther. contr. Reg. Angl.* Sed si ab institutione Christi nullatenus est discedendum, cur post Cœnam suam exemplo Christi, suam non administrant Cœnam? Sic enim Christus fecit, & in sui memoriam fieri mandauit. Nos quidem hac in parte non institutionem Christi, sed Ecclesiæ sequimur consuetudinem; Apostolos enim tradidisse, vt in honorem tanti Sacramenti, Dominicus prius, quàm vulgaris cibus sumatur, scribit August. epist. 118.

Matth. 26.

Marc. 14.

786. Ni.

786. Nihil periculi, nihil subesse piaculi, quamuis post cibos & Coenam distribuatur sumaturq; Eucharistia. Apud eos putà, qui nec Ecclesiam quidem deserere & dissipare, omnemq; ordinem confundere piaculum credunt: Nos verò & Ecclesia Dei (inquit Apostolus) talem consuetudinem non habemus, quæ *1. Cor. 11.* extra necessitatem, non nisi ieiunis eam ministrare consuevit.

787. Apostolum percepturis Eucharistiam non prohibere, vt domi prius manducet; ait enim, *Si quis esurit, domi manducet.* Quasi verò Apostolus, verbis istis non magis gulosos à communione arceat? q. d. vt qui cibum hunc ab aliis cibis corporalibus non discernit, abstineat, ac domi suæ manducet. Sic enim August. & alij. *Epist. 118.*

788. Impios non percipere verum corpus & sanguinem Christi. *Caluin.* Cum Apostolus expressis scribat verbis, quosdam dignè, quosdam verò sumere indignè: Nec aliam ob causam Sathanas Iudam inuasit, quàm quòd corpus indignè manducauit, August. *Infr.*

789. Ischariothem, non verum sumpsisse Christi corpus. Atqui eundem, quem cæteri sumpsit panem, quem corpus suum esse Christus dixerat. Hinc Aug. *Ex vnare sancta, Iudas sibi sumebat iudicium, Petrus salutem.* *Lib. 2. cont. Iudeos. capit. 40.*

790. Nullo, pro administratione Calicis, opus esse calice, sufficere quoduis poculum vulgare: At quo quisq; prophano vtatur poculo, prohibere quis potest? Memini Ministrum quendam, cum ad infirmum quendam vocatus, Vinum & Calicem ad manum non haberet, accepto cochleari, cum pisorum brodio, ad infirmum dixisse. *Accipe, Hic est calix noui testamenti: dignum tali ministro tale poculum & brodium.*



De Ministro Eucharistiæ.

791. **Q**uemlibet hominem, quamuis nulla legitima
& à Maioribus totaque Ecclesia tradita ordinatione
vocatam, Sacramentum hoc & administrare posse &

Epist. ad Thimo-
theum.

conficere: Atqui hoc in Ecclesia Dei inauditum est, vnde B.
Ignat. *Infidele deterior est, qui audeat aliquid facere circa altaris mysteri-*
um, nisi fuerit Episcopus aut Presbyter.

2. Cor. 6.

792. Adeo non requiri certum ad consecrationem & dis-
pensationem huius Sacramenti Ministrum, vt etiam Diabolus, si
formam seruet & institutionem, ipsum & consecrare possit &
dispensare. *Luth. de Miss. priuat. & vnt. Sacerd. ann. 34. Bla-*
sphema nimium doctrina: Quæ enim Conuentio (inquit Apostolus)
Christi ad Belial? An diabolis, & non hominibus dispensationem
suorum mysteriorum commisit Deus? Luc. 12. 1. Cor. 4. Vt in-
terim turpem antilogiam viri taceam, qui in Catechis. de Sacra-
altar. nec Angelum quidem in cælo id posse, scribit.

793. Etiam Epicurum, totam ministerij & mysterij actio-
nem subsannantem, ministrum esse posse huius Sacramenti. Sic
enim habet Calvin. in Antid. Concil. Trident. Sess. 7. Can. 11.
Quod de Intentione Consecrandi garrunt, à sophistis nulla probabili ratio-
ne fuit proditum. Ego verò sacrosanctæ institutioni tantum defero, vt si
Epicurus quispiam, intus totam actionem subsannans, mihi Cœnam ex
Christi mandato, & secundum regulam ab eo datam, rituq; legitimo admi-
nistret, non dubitem, panem & calicem ipsius manu porrecta, vera mihi
esse corporis & sanguinis Christi pignora. Epicurea doctrina: Qualia
autem Epicureorum sunt ministeria, talia quoq; eorum sunt my-
steria & pignora.

794. Mimos etiam & ioculares, Sacramenti huius esse pos-
se ministros. Calvin. Miror ergo, cur tanto vbiuis terrarum im-
pendo, alios sibi conquirant ministros, cum paruo haberi pos-
sint, & mimi & histriones? An hoc non est ludere cum SS. myste-
riis Christi?

795. Nul-

795. Nullam prorsus vel blasphemiam, vel absurditatem eorum continere sententiam, qui vel Diabolum, vel eius ministros, mysteriorum Dei faciunt dispensatores, cum ea nec à bonitate, nec à malitia proueniant vel pendeant Ministri, sed à solo Deo. At miror, si Christiani hominis aures, doctrinam eiusce- modi sustinere queant, longè verò diuersa est hominum, siue bonorum, siue malorum, ac spirituum ratio; quamuis enim mysteria bonum non necessariò exigant ministrum, hominem tamen, nullum exigunt spiritum.

796. Non minùs Diaconis, potestatem esse consecrandi dispensandiq; Sacramenti huius, quàm presbyteris. Hanc quoque Diaconorum potestatem Ecclesia Christi ignorat. Hinc B. *Epist. 1. 32.* Hieron. hac potissimum ratione superbiam Diaconorum deprimit, & Sacerdotibus inferiores esse ostendit, quòd potestatem consecrandi, sicut Presbyteri, non habeant. Aduersariis verò quod libet, licet.

797. Nec Laicis quidem, abnuendam esse potestatem Sacramenti huius consecrandi. Verum, si omnia omnibus licent, etiam hoc licebit: Atqui non ad Laicos, sed ad solos dixisse Christum Apostolos constat, *Hoc facite in mei commemorationem.* Et id si Laici possunt, frustra tot superfluis quæruntur & aluntur Ministri sumptibus.

798. Requiritur quidem ad Sacramenti huius dispensationem ministrum legitimè vocatum, non tamen propter ipsum Sacramentum, sed propter externam Ecclesie disciplinam & ordinem, magnam enim futuram confusionem, si quisq; non vocatus sese ingerere vellet, &c. Atqui talis apud Pontificios nec vnquam fuit, nec vnquam metuenda est confusio. Ridiculum est autem, quòd ad tollendam, euitandamq; Ecclesie confusionem, ordinationem, vocationemq; requirant legitimam, cum ad inducendam laicorum & non ordinatorum ministrorum confusissimam confusionem, legitimam omnium Maiorum suorum, atq; adeò Ecclesie totius, ordinationem & vocationem è medio sustulerint, confusionemque ex ordinatione, & ordinationem fecerint ex

Millesexcenti Errores,

confusione. Neq; enim aliud sunt vocati eorum ministri, quàm inordinati Laici.

799. Neminem sibi ipsi posse ministrare Eucharistiam, nec Sacerdotem quidem. Hunc errorem damnat Concilium Trid. nec probatur à Kemnitio. A Luthero verò & probatur Tom. 4. in Articul. ad Concil. Mont. Improbatur verò. Tom. 6. in Resp. ad Reg. Angl.

De Miraculis huius Sacramenti.

800. **P**ontificios multa fingere, nulla vera proferre posse circa Sacramentum hoc, extra vsum facta miracula. Mirabile dictu, infinita propemodum non in vulgaribus modò, sed probatissimis quibusq; legantur historiis & auctoribus, quorum ipse quaedam ex Cypriano refert Kemnitius, pag. 153. & tamen nulla vera proferri posse, palam affirmare non erubescunt? Vid. Amphiloeh. in Vit. Basil. Mag. Crantz. in Metropoli. libr. 9. cap. 25. & alios. Extantq; vbiuis locorum, templa & monimenta, occasione similibus miraculorù erecta, plurima & celebratissima.

801. Rursum: nulla inquit facta sunt miracula per Eucharistiam. Cum ipsum festum corporis Christi ex miraculo omnibus notissimo sumpserit initium. Platin. in vit. Urbani IV.

802. Deniq; nulla inquit, circa hoc Sacramentum facta sunt miracula. Cum vel hanc maximè ob causam, plerisque ex prouinciis pulsi, proscriptiq; & deleti fuerint Iudæi, quod sceleratorum prodiderint Sacramenti miracula. Naucl. li. 2. gener. 41. 43. Genebrard. & alij. de quib. in prop. libel.

803. Quicquid etiam dicant Pontificij, ea quæ circa hoc Sacramentum leguntur & commemorantur miracula, vera esse non posse, quando quidem ipsum Sacramentum extra vsum, verum nō sit, nec esse possit Sacramentum. Cum planè oppositum
verum

verum esse necesse sit; si enim verum Sacramentum extra vsum non esset, nec miracula quidem per ipsum facta essent; neque enim aliud sunt miracula, quam veritatis & fidei testimonia.

804. Multa esse miracula falsa. Quis negat? Num ideo nulla vera, quia multa falsa? Num ideo nulla sunt Christi & sanctorum eius miracula, quia multa sunt Sathanæ & ministrorum eius. Prodigia miraculis veris similima?

805. Miracula Sacramenti præstigias esse Diaboli, ad inducendos homines in errorem & idololatriam. Quid mirum, si sectarij negent miracula Sacramenti, cum perfidi quondam ipsius negarint miracula Christi? Sanè si præstigiosa essent, Maiores nostros, in explorandis Dei Sathanæq; operibus diligentissimos, haud latuissent, nec latere in Ecclesia potuissent.

Matth. 9.

806. Seduci homines huiusmodi miraculis à vera Christi fide. Cum in testimonium veræ fidei fiant? Ut autem Catholicam veram, ita diuersam quamcunq; aliam falsam ostendunt fidem.

807. Omnia eiusmodi miracula operatione fieri Diaboli. Cum iis ipsis plerumq; destruantur opera Diaboli, An opera sua suo destruet opere Diabolus? Diaboli verò præstigias & operationes per Sacramentum non rarò fuisse patefactas & dissipatas, non tam omnium temporum historia, quam quotidiana docet experientia. August. lib. 22. de Ciuit. cap. 8. Bernhard. in Vita Malachiæ.

808. Diabolum, mille esse artificem, simulare nonnumquam sui ipsius expulsionem, vel operum suorum destructionem, ut ea ratione plurimis imponat, & ad Sacramenti venerationem idololatræ cultu adducat: At cur id Sathanas factiter, ratio nulla dicat? Cum enim iis miraculis infideles, quos totos tuoque possidet, ad Christi fidem conuertantur, sibi que & operibus suis per Baptismum subtrahantur, non dilatarèt, sed imminueret fines imperij sui, de quo Christus, Si Sathanas Sathanam eicit, quomodo stabit regnum eius? Fideles verò non propter miracula, sed propter ipsius CHRISTI verbum, dicentis: *Hoc est corpus meum*, Sacramentum adorant, &

Matth. 12.

Millesexcenti Errores,

& ne à fide per verbum concepta deficiant, confirmantur miraculis.

Matth. 25.
Deut. 13.
2. Thess. 2.

809. Scripturam sacram seriò monere, ne nos permittamus miraculis quibuscunque à vera abduci fide & religione. Cum etiam sine miraculis, à vera fide & religione omnium Maiorum suorum, & Christianorum, tot tantisq; miraculis confirmata secesserint ipsi? Nec scriptura de veris, sed falsis loquatur miraculis; nec à vera fide miracula Sacramenti abducant, cum ad Catholicam, quæ sola vera est, adducant.

810. Nullis opus esse miraculis nouis, ad confirmandam fidei veritatem, cū antiquis satis sit superq; firmata. An hoc ipso fatentur, fidem ipsos deseruisse miraculis confirmatam & propagatam? An enim alia, quàm Maiorum nostrorum fides Catholica, miraculis fuit confirmata? sicut ergo fides antiqua Catholica, antiquis est confirmata, ita noua quæcunq; alia nouis est confirmanda, aut certè falsa.

811. Contra omnem esse rationem, ea quæ de hoc confinguntur à Pontificiis Sacramento. Contrà rationem putà infensorum, non fidelium, apud quos omnia fidei mysteria, suprà, nulla autem sunt contrà rectam rationem.

812. Non esse abnuendum, quin variis quondam delusionibus homines in Papatu fuerint dementati, proinde tutius esse scripturis sacris, quàm fidem adhibere quibuscunq; Sacramentorum miraculis. Sed hoc idem Iudæi quondam, miraculis opponerant Christi, quæ cum proptereuidentiã negare non possent, ad Moysen prouocabant & Legem, vteo colore manifesta miracula eluderent. Quibus contrà Christus opposebat ipsa miracula, dicens, *Si non facio opera, quæ nemo alius facit, nolite credere. Opera quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de me, &c.* Et quidem delusos quondam & dementatos, aiunt, fuisse homines miraculis, cum per ea non rarò dementati & à dæmonibus obsessi, ad fidem fuerint conuersi, atq; à fascinatione, & infestatione dæmonum liberati? Omnes verò hæreticos, & à fide Catholica apostatas, à Sathana esse fascinatos, nec ipsi, qui quod sunt, esse nolunt, negant hæretici.

DE

Ioan. 9.

Ioan. 5. 10.

Aug. 22. Cin. 8

De Communionem sub vtraque
Specie.

813. **D**E Communionem sub vtraque specie, iam per multos annos totius Orbis Christiani, non tantum tacitos gemitus, non obscura suspiria, non priuatas disputationes, sed communes querelas & publicas flagitationes sonora voce, omnes Ecclesias atq; aded extrà omne dubium, etiam ipsum impleuisse cœlum. *Kem.* Cum filij quondam Israel, pane cœlesti, omnem in se habente suauitatem, magna cum tranquillitate & saturitate fruerentur, magnis querelis & publicis flagitationibus aures Moysis, atq; aded ipsum cœlū, pro impetranda petra, compleuerunt, quam tandem, sed magno ipsorum malo obrinuerunt: sed audi obsecro, quid queruntur filij isti Lutheri? Totum aiunt Orbem, iam à multis annis, sonora voce, publicisq; flagitationibus Communionem postulasse sub vtraq; specie. Cum ex orbe toto, præter ipsos & Hussitas, flagitauerit nemo. Et dum propria auctoritate, magna totius orbis ac omnium Ecclesiarum turbatione, confusione & euerfione, Calicem quem flagitant, rapuerint & vsurpent, Calicem sibi eripi querulantur? An enim non habent, quem tot se clamoribus impetrare non posse clamant calicem? An alij ex orbe toto, præter ipsos, Calicem querunt aut querulantur? An rectè dicimus, *Ne scitis quid petatis?* Matth. 20.

814. Reges multos & Principes, etiam per publicas legationes, à Concilio Trid. postulasse, vt sublata iniusta prohibitionem vsus Dominici Calicis, Ecclesie Dei, iuxta institutionem Christi, & primitiæ Ecclesie restitueretur. *Kemnit.* At obsecro, qui illi tam multi Reges, ac ex toto orbe Christiano Principes? An vlli (paucissimis malè persuasis exceptis) calicem postularunt, aut postulantibus concedendum iudicarunt, Reges & Principes?

AA

815. Iu-

815. Iustissimam fuisse quorundam principum de restitutione Calicis, à Concilio Tridentino, petitionem. Iustissimam aiunt, esse suorum, eorumq; paucissimorum Principum, à Concilio petitionem, quam tamen nec ipsum Concilium, nec vlli alij per orbem vniuersum Reges aut Principes, iustam iudicârunt? An æquum dixeris, quod iniquum iudicant omnes? Et si iusta fuisset petitio, quomodo Concilium publicæ salutis & tranquillitatis causa, ex orbe toto, ad eorundem Principum petitionem congregatum, iustæ petitioni non acquieuisset? quomodo vel se, vel saltem, & aliorum salutis & tranquillitati, obsessum propemodum Duce MAVRTIO, aduersariorum armis & militibus, non consulisset? An iustius erat, omnium ceterorum, quam paucorum regum & principum, factiosorum quorundam Ministrorum persuasione, à fide & religione omnium Maiorum suorum discedentium & degenerantium petitioni annuere?

816. Rursum. Iustissimam aiunt, fuisse quorundam Principum petitionem, vt Ecclesiæ Dei vsus Domini Calicis restitueretur. Obsecro, quæ illa Ecclesiæ Dei? An Græca? At illa tunc nec habuit, neque nunc habet vsus vnius speciei, quem tamen nec tunc improbauit, nec nunc improbat. An Latina? At ista nec tunc habuit, neque nunc habet vsus Domini Calicis, quem nec tunc restitui petiuit, neque nunc petit: Quæ ergo illa Ecclesiæ Dei, nec Græcis nota neque Latinis? Et si alia fuit Ecclesiæ Dei, præter Latinam seu Romanam, quomodo vera Sacramentorum administratione caruit? Cum aliud non sit Ecclesiæ Dei, quam Coetus hominum, rectam fidem, & administrationem Sacramentorum habentium, sic enim omnes passim Ecclesiam definiunt aduersarij, qui cum veram Sacramentorum administrationem, dum Calicem peterent, non habuerunt, nec ergo Ecclesiæ Dei fuerunt, ij ergo, à quibus Calicem petierunt, Ecclesiæ vera fuerint necesse est.

Confess. August.
artic. 7.

817. Pontificios, à quibus Protestantes Calicis restitutionem totiusq; August. Confess. petierunt permissionem, non fuisse, nec esse veram Christi Ecclesiam. Cur ergo Sacramentorum ab his

ab his petierunt administrationem? Sacramenta siquidē Christi, nō nisi ab Ecclesia petuntur Christi, extrā quam nec vera religio, nec vera est Sacramentorum administratio. Ea ergō ipsa, vel sola qualicunq; calicis petitione, veram se non esse Ecclesiam declararunt.

818. Concilium Trid. legitimè requisitum, nec ad suspiria Christiani populi, nec ad postulata regum & Principum ad restitutionē Calicis permoueri potuisse. At miror, qui illi reges? Verba ea, Ministrorum sunt seditiosorū, non regum, nulli enim petierunt reges, quibus si etiam calix permissus fuisset (vt postea re ipsa compertum est) nequaquā recepissent, sed aut vna duntaxat, aut neutra specie, in despectum Concilij, vsi fuissent; sic enim ipso hoc loco teste Kemnitio scribit Lutherus. *De Formul. Miss.*

819. Præfacta Lutheri verba, non eō esse detorquēda, quasi vtriusq; speciei Communionem restitutam non velint, sed quod eam Christi, non Concilij alicuius vel Papæ auctoritate restitutum cupiant. Egregiè sanè: Nullius Concilij, in nomine Christi pro salute & congregatione Christiani populi congregati auctoritate, restitui sibi volunt calicem, cum tamen solius Lutheri auctoritate, contrā omnem totius Ecclesiæ auctoritatem receperint. An Lutherus restituere potest, Conciliū vel Papa restituere non potest?

820. Plurimum cōmuni tranquillitati, & hominū fore consultum saluti, si calix restituat. Atqui sanè nō video, cur nō restitueretur, si consultū videretur? neq; enim vel plus, vel minus Ecclesiæ accedit, si restituatur, longeq; sint plures, qui nec petunt, nec putant, quā qui petunt & putant restituendum Calicem.

821. Æquam esse Lutheranorū de restitutione calicis petitionem. Cum etiam (vt compertū est) à Pontificiis oblatū, recipere nolint? suum .n. non Pontificiorum quærunt Calicē, quem etiam (mirabile dictu) iniquè sibi eripi conueruntur, cum iniustis Pontificiis habeant & vsurpent? Catholici verò in fractione panis cum Apost. perseverantes, calicem nec petunt, nec volunt.

822. Christū vtramq; instituisse speciē. Nemo nescit, vel negat.

Facere tunc aliter non potuit, nec fieri debuit. Vt verò semper & ubiq; fieret, nec præcepit, nec præcipere potuit, dispensationem Ecclesie reliquit, quæ nunquam verba institutionis aliter intellexit.

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 11.

823. Christum non solum instituisse, sed etiam præcepisse utramq; speciem; ait enim, *Edite, Bibite, Hoc facite, &c.* Præceptiva videntur, cum iisdem planè verbis, in rebus utamur liberis & voluntariis; Quod si me audire nō volueris, inquit is ipse, qui illa dixit, *interroga Ecclesiam, quæ Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.*

Ioan. 13.

Matth. 19.
Luc. 16.

824. Hoc facite, Verbum esse imperatiuum. Quasi (vt dictum est) non iisdem & similibus utamur verbis in rebus liberis? Cum pedes discipulorum suorum lauaret Christus, dixit, *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Præceptum videri, cum non sit. Similia occurrunt passim in scripturis plurima; *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, &c. Qui non dimiserit patrem & matrem, non est me dignus. Hoc fac, & viues: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, &c.* Si verba spectes, præceptum sonant, si autem rem ipsam, neminem sub amissione salutis obstringunt.

Luc. 2.

Matth. 26.
Ioan. 18. 19.
1. Cor. 5.

825. Insulse Pontificios, per verbum (Facere) intelligere offerre; neq; enim idem esse, *Facere aliquid, & offerre aliquid.* Atqui hoc non nisi scripturarum negant expertes? quid enim aliud scriptura intellexit, cum de oblatione primogeniti dixit, *Ascenderunt parentes eius in Hierusalem, vt facerent secundum consuetudinem legis.* An aliud fecerunt, quam obtulerunt? Et in ea ipsa, quam instituit Dominus Cœna, nonne Pascha fecit? at verò Pascha immolabatur, vt habetur Exod. 12. 3. Esdr. 1. De quo Apostolus, *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Et quidem in scripturis, *Facere*, significare offerre, infr. dicemus de Miss.

826. Pontificios reos esse Testamenti filij Dei, eiusdemque Testamentariam institutionem mutare & violare. *Hanc rationem sine ratione sæpè repetit & exaggerat Kemnitius.* Quasi tota Christi Ecclesia, quæ Testamenti sponsi sui heres est & conseruatrix, Testa-

Testamentum in sui ipsius mutarit aut violarit penitentem? quem enim alium nisi seipsum, violando Testamentum, defraudaret & damnificaret?

827. Calicem ex Testamento filij Dei legatum esse omnibus Christi fidelibus. Non ad sumendum necessarium, sed ad offerendum pro populo; Non enim Calix, sed sanguis Christi nobis legatus est.

828. Pontificios defraudare fideles sanguine Christi, quo sunt redempti. Infinita propemodum in hanc calumniam diuersi diuersa congerunt verba & vaniloquia. An enim, qui Christum sub vna percipit specie, fraudatur sanguine Christi? an sine sanguine Christus? Quomodo defraudatur Christi sanguine, qui totum sub vna specie percipit Christi sanguinem? Aut forte percepto corpore, non percipitur & sanguis?

829. Verum Christi sanguinem à Ministris Augustanæ Confessionis dispensari laicis: Nihil minus, nisi dicere velimus, Christi corpus & sanguinem ab Ethnicis ministrari posse & publicanis, cuiusmodi omnes sunt, qui extra corpus Christi sunt, quod est Ecclesia, Matth. 18.

830. Non saluari eos, qui sub vna communicant specie. Mirum: Quomodo ergo saluati sunt Maiores nostri, omnesque ante nos per orbem vniuersum Christiani? qui non modò sub vtraque non communicarunt, sed nec communicandum esse censerunt?

831. Non esse certum, Maiores nostros vna saluatos esse specie. At si saluati sunt, vna certè, non vtraque saluati sunt necesse est, neque enim vtramque vel perceperunt, vel petierunt aliquando, si autem saluati non sunt, veritatem ergo veritas non dixit, cum dixit, *Qui manducat hunc panem, viuet in aeternum.* Hunc panem manducauerunt Patres nostri, quomodo vitam non habent aeternam? An aliam vitam quaerunt filij, quam eorum consecuti sunt Parentes?

832. Pontificios docere, Calicem non esse necessarium ad salutem, cum tamen scriptum sit, *Nisi manducaueritis carnem filij hominis,*

Millesexcenti Errores,

hominis, et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, etc. Atqui in verbis istis, ne iota quidem de Calice, sed de carne duntaxat & sanguine, quem non minus percipit, qui eum sub vna, quàm qui eum percipit sub vtraq;

833. Aliud esse bibere, aliud quomodocunque sanguinem sumere, Christum non dixisse, *Nisi sumpseritis, sed, Nisi biberitis sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* At (quoniam de nomine magis quàm de re ipsa rixantur) quæro, Cum sanguis sub specie panis sumitur, num propriè bibatur, nec ne? si enim propriè bibitur, habent quod quærunt: Sin autem propriè non bibitur, propriè ergò edatur necesse est, necesse est enim, vt quod per os traicitur, vel edatur, vel bibatur. Ecclesia ergo Christi, etsi bitionem Calicis nunquam damnauit, necessariam tamen esse vnicuiq; ad salutè, nunquam iudicauit, si enim aliter iudicasset, se ipsam non defraudasset.

834. Edictum æterni Dei esse, quòd omnes de Calice bibant. *Cal. lib. 4. Instit. cap. 17. §. 47.* Sed hi solliciti sunt de Calice, non de sanguine, cum nec Calice quidem, sed vulgari ad vinum suum fundendum & bibendum vtantur poculo, ac tantum de sanguine bibunt, quantum de corpore edunt, quorum bibere & edere, aliud non est quàm credere. Pontificij verò talem Calicem & ipsi quoq; habent, & petentibus haud denegant.

835. Pontificios docere, Calicem ad solos pertinere Sacerdotes, non ad Laicos. Cum nec ad hos, nec ad illos de necessitate Sacramenti pertineat, vnde nec his, nec illis porrigitur. Quòd si Sacerdotes Calicem ipsi, dum celebrant, sumunt, ab alijs tamen, sicut & Laici, non sumunt: Ad sacrificij enim, non ad Sacramenti rationem, Calix pertinet.

836. Nihil esse addendum vel detrahendum institutioni Christi, circa hoc Sacramentum. *Kemnit. pag. 123.* Atqui nec additur quicquam, nec detrahitur, sed vti res est, explicatur, Etsi enim Calicem institutum & porrectum legimus, ea tamen lege & necessitate institutum & porrectum esse, vt nullo vnquam vel loco, vel tempore, prætermitti possit aut debeat,

non

non legimus; Neq; Ecclesia sic institutum vnquam vel intellexit, vel accepit, vel tradidit.

837. Maiorem fructum homines percipere ex vtraq; quàm ex vna specie. *Kemnit. pag. 125.* At quem, obsecro, fructum? Neq; enim vel plus, vel minus de Christo percipit, qui eum sub vna percipit, quàm qui sub vtraq; percipit, vnus est enim Christus, vtrobiq; totus & indiuisus.

838. Rursum. Maiorem (inquiunt) fructum prouenire ab vtraq; quàm ab vna. Cum alium fructum & effectum Sacramenti huius non agnoscant, quàm excitationem, nutritionem, & sustentationem imbecillis fidei, aut peccatorum remissionem, siue non imputationem, aut obsignationem & oppignorationem acceptæ gratiæ & prædestinationis: At obsecro, quid amplius de his omnibus confert aut conferre potest Calix, quod idem nõ conferat Sacramentum panis?

839. B. Ambrosium, & quosdam alios, peculiarem quandam remissionem tribuere calici. Cum eundem quoq; tribuant soli pani; sicut enim sanguis effusus est, ita corpus datum est in remissionem peccatorum: Et eandem vitam, quàm bibentibus promisit Christus sanguinem, solum quoq; manducantibus promisit panem, idq; non semel, sed sæpius. Ioan. 6.

840. Cœnam quamlibet, non esse, nec dici posse refectionem integram, nisi cibis in ea proponatur & potus: Quasi ratio sit eadem refectionis spiritualis animæ, ac corporis, quod nisi humectetur, arefcit; anima verò sola pascitur potaturque gratia, quæ ex corpore & sanguine Christi, sub vna non minus percipitur, quàm sub vtraq;. Proponitur ergo corpus & sanguis Christi, isq; integer in Cœna Christi, quibusdam sub vna, quibusdam sub vtraque, vtrobiq; totus & integer Christus.

841. Necessariò fatendum esse, aut nullam omninò, aut peculiarem & vberiore per Calicem conferri gratiam. Argu-

Millesexcenti Errores,

Argumentum est Scholasticorum, aduersariis quidem oraculū, ipsis verò Scholasticis vaniloquum. Rñdent enim Scholastici, vnam recipi gratiam, non diuersam: sicut enim vtraq; species ad vnam & eandem pertinet spiritualem refectionē, ita simul sumpta, simul reficiunt, seorsim sumptę, seorsim, vtrobiq; tamen reficiunt integrę; sicut enim, qui manducat carnem filij hominis, & bibit eius sanguinem, habet vitam æternam, ita etiam, qui manducat solum panem, eodem dicente Christo, eandem habet vitam æternam, Ioan. 6. Calix ergo magis ad significationem, quàm ad gratiam pertinet vberiore.

Luc. 22.
Marc. 14.
1. Cor. 11.

842. Maiorem semper fuisse pietatem, & in religione concordiam & constantiam, apud eos, qui iuxta institutionē Christi sub vtraq; specie Eucharistiam perceperunt, quàm qui sub vna. Cum oppositum non tam scriptura, quàm ipsa temporum magistra testetur experientia. An enim Contentiones non erant inter Apostolos, in ipso institutionis primordio? An non omnes, qui ex calice biberunt, eo relicto fugerunt? An contentiones nullę apud Corinthios? An non schismatici Gręci? Armeni? Rutheni? An Concordes Lutherani & Calviniani? Cum e contra vnanimis in oratione & doctrina Apostolorum perseuerasse legantur fideles, qui in fractione panis permanserunt, Actor. 2. nec in vllō fidei articulo discordes sub vna sint communicantes Pontificij?

August. hæres.
64.

843. Cyprianum, aliosq; Patres, passim strictimq; præcipere, vt in iis, quę ad Cœnam spectant dominicam, ab institutione & traditione Euangelica nullatenus recedatur. Kemnit. pag. 126. 127. Cum, vt is ipse fatetur Kemnitius, de Aquariis loquatur agatq; Cyprianus, qui cum solam aquam in poculo sacrificij offerrent, ex institutione diuina non solam, sed mixtam vino aquam offerendam esse in sacrificio Missę contendit Cyprianus: An id seruant, qui auctoritatem Cypriani nobis obiectant aduersarij? An in ea ipsa, quam ex Cypriano obiectant, regula, qui eam tradit, errauit Cyprianus? si enim errauit, cur obiiciunt? sin autem, cur non sequuntur? Ab institutione verò Euangelica recessum esse,

sum esse, quis vnquam dixit, prætereos, qui à toto quàm longif-
simè recesserunt Euangelio? An quo sensu Institutionis verba
sint intelligenda vsurpandaque, tota hæcenus non intellexit
Ecclesia?

844. Multis & illustribus antiquorum exemplis demon-
strari, in primitiua Ecclesia vtramq; speciem fuisse in vsu. *Kem-*
pag. 126. At quorsum? Ecquis enim nescit? quis negat? An enim
apud Græcos, Calix etiamnum est in vsu? Num aliquando Græ-
ci aut contra Latinos vnam? aut Latini contra Græcos damna-
uerunt vtramq;? minimè; Latinorum tamen, quàm Græcorum
vsus, semper magis fuit approbatus.

845. Nulla extare apud veteres vnus speciei exempla:
Planè oppositum: Neque enim ab eo tēpore, quo primum effecti
sumus Christiani, alium quàm vnus speciei vsum demonstrare
possumus, aut habuimus.

846. Pontificios damnare vsum vnus speciei: Inauditum
apud Pontificios, quin potiùs damnantes damnant. Etsi verò
vtramq; (vbi legitima ministratio in vsu est) non damnent, ne-
cessariam tamen ad salutem nemini esse iudicant.

847. B. Chrysostomum, aliosque Patres, non intellexisse
verba institutionis, sicut intelligunt Pontificij: quasi nulla ex par-
te ad laicos, sed ad solos calix pertineat Sacerdotes. Cum nec
Pontificij sic intelligant. Supr.

848. Veteres Patres, frequentem vtriusq; speciei facere mē-
tionem. Quasi non etiam Pontificij? Non minùs verò vnus,
quàm vtriusq; facere mentionem, nec ipse negat Kemnitius, nisi
quòd errasse, vel per synecdochen intelligendos esse contendat.
Pontificij verò rectiùs intelligunt, vt à maioribus suis, plenariis-
que Conciliis & ipsis acceperunt veteribus.

849. Pontificios, multas prætereos, nullas verò habere
causas legitimas, cur Calicem, iuxta scripturæ & antiquitatis te-
stimonia, non restituant. *Kemnitius pag. 129.* Miror, nullas si ha-
bent, cur nec ipsis quidem sibi restituant? Et Calicem quidem
restitui sibi à Pontificiis volunt, an ergo non habent? An Ponti-

Millesexcenti Errores,

ficij sustulerunt, quem nec in Ecclesia quidem vſitatum repererunt, nec à Maioribus traditum acceperunt? à quibus etiam, ſi reſtituere vellent, nec recipiendum quidem ab illis proteſtantu? Sic enim Lutherus ipſe, de Formul. Miſſ.

850. Primam & præcipuam cauſam, ob quam Pontificij Calicem reſtituere detrectent, eam eſſe, ne erraſſe videantur. *Kemnit. pag. 129.* At qui illi Pontificij? An aliud Pontificij? aliud tota per orbem terrarum Eccleſia? An errat Eccleſia? an errat qui audit Eccleſiam? Matth. 18. 25. Certi ſumus ergo, quòd nec Pontificij, nec vlli aliquando errârint, aut errare poſſint alij, quamdiu tradunt, docentque, quod tota Chriſti tradidit docuitque Eccleſia?

851. Pontificios vereri, ne ſi reſtituant calicem, multa aliorum corruant dogmata. *Kemnit.* Vanus timor: ſi enim dogmata eorum ruere poſſent, tamdiu haud ſteriffent; quòd enim ex Deo non eſt, ipſo Deo teſte, diu ſtare non poteſt, Matt. 25. Act. 5. 2. Pet. 2. Quàm autem Lutheranorum firma & ſtabilia ſint dogmata, vel ipſi, ſi cæci non ſunt, ac ſimul in ipſis impleri vident, quod de ipſis futurum Chriſtus prædixit, Matth. 13. Ioan. 12. Act. 28.

852. Pontificios in reſtitionem calicis conſentire nolle; vt ea ratione Pontifici Romano, merum & mixtum imperium & Dominium in Eccleſiam, ſaluum, ſantum & teſtum maneat. At quid accedat vel decedat Pontifici Romano, ex vna vel vtraque ſpecie, non video. An fortè Pontifex eſſe deſinet, ſi calicem ipſe ſumat, & cæteris diſtribuat? aut fortè bonorum ſubditorum eſt, leges ſuperiorum auctoritatemque; Eccleſiæ per contemptum & rebellionem negligere, deſigere, proterere?

853. Pontificem Romanum per ſummam tyrannidem laicis ſuſtuliffè calicem: At quis ille, quòue nomine Pontifex? An ſolus Pontifex? Et non omnes vbiuis terrarum præſules? Principes? reges? imperatores? Eccleſiæ? ſcholæ? Concilia? Theologi: Parochi? Clerici & Laici, vnã approbarunt, receperunt, & tradiderunt ſpeciem? An non eandem, quod ſuprà ipſum Pontificem,

tificem,

rificem statuit se Concilium Basiliens. approbanit? An vlli vnquam Germanorum Imperatores, Romanis non rarò infestissimi Pontificibus, ereptum sibi ab istis conuesti sunt calicem?

854. Pontificem Romanum per summam tyrannidem, nolle restituere laicis calicem: At quomodo restituat, cum non sustulerit? Et plures sint longè, qui restitutione nolint, quàm qui velint? imò nulli Catholici quærent? An si expediret, vel omninò necessarius esset, vel sibi ipsi saltè non restitueret? cur sibi? cur aliis non restitueret? an nec suæ quidem, nec aliorum salutis est cupidus?

855. Restituendū esse Laicis calicem. At quis, obsecro, restituat? Num Pontifex? At hunc nullam prorsus in Ecclesiam habere potestatem, nec si restituere veller, ab ipso recipiendum esse, passim & ubiq; clamant: Num Episcopi? At hi necessarium esse non iudicant. Num Concilia? At hæc vnā speciem approbarunt & confirmarunt: Num Imperator vel Principes seculares? at si hi possent vel deberent de rebus iudicare & decernere Ecclesiasticis, frustra essent Ecclesiastici, frustra audire Ecclesiam, & eos qui sedent super Cathedram iuberentur, Matth. 18. 25. Deut. 17. Luc. 10. Hebr. 13. frustra sibi rerum diuinarum conquirent, & constituerent Ministros. Deniq; nec ipsi pro se, nec pro aliis restituendum esse hætenus censuerunt: Quis ergo? Num Lutherani, vel Calviniani? At hi quoq; Laici, nullam habentes legitimam potestatem vel vocationem, Et cum extrā verā Christi sint Ecclesiam, calicem Christi, nec habere, nec aliis dare aut restituere possunt. Quis ergò tandem? Num Ecclesia tota? At si hæc vtramq; speciem necessariam iudicaret, vnā nunquam approbasset, nunquam tradidisset? Rectè ergo dicitur: *Nescitis quid*

Luth. de Form. Miss.

*Matth. 2.
Iacob. 4.*

petatis. Petit, & non accipit, eò quòd male petatis.

856. Pontificios nolle restituere Calicem, propter nundinationem missarum, vt ea ratione homines à communionem Cœnæ abducantur, atq; ad redimendas Missas cateruatim, propositis & collatis vniuersis mundi thesauris, confluant. *Kem. pag. 130.* Pura calumnia: Quid enim Missæ cum Communionem? An fortè rarius vel frequentius communicaret populus in Missa, si Calix restituatur?

BB a

857.

Millesexcenti Errores,

357. Non restitui à Pontificiis Calicem, propter dogma de dubitatione reconciliationis & remissionis, in usu enim calicis filius Dei testatur, se omnibus & singulis obsignare & applicare beneficium redemptionis. Cum nec vna, nec vtraq; species peccata remittat, aut remissionem obsignet, aut vna magis, quàm altera certum quempiam reddat de reconciliatione & remissione? Supr.

358. Concilium Tridentin. cum dixit, Ecclesiam iustas & graues ob causas adductam fuisse, ne laicis ministraretur calix, oblique notasse, & tanquam leuia & iniqua sugillasse, postulata principum oblata Concilio de restitutione calicis. *Kemnit.* Atqui Concilium non debebat vnus duntaxat aut alterius Principis, sed omnium regum & principum causas, quæ magis essent iustæ, considerare & attendere. Et sanè, si iustæ & graues causæ subfuisent, equis postulationibus haud obstitisset, quin non expectata postulatione sibi ipsi restituisset.

359. Antè Concil. Constant. vnã speciem non fuisse in usu. Cum oppositum planè ipsum testetur Concilium, quod vsum vnus speciei non modo non instituit, sed confirmauit, quem vtique confirmare non potuisset, nisi institutum & receptum inuenisset.

360. Concilium Constant. vsum vnus speciei, hominibus obtrusisse. Cum homines vbiuis terrarum, maximè qui Latine secuti sunt Ecclesiam, alium vsum nec habuerint vnquam, nec postulauerint; Deinde, an ipsi quoq; obtrusus est Concilio? quis primus obtrusit? An sibi ipsi Concilium, orbisq; vniuersus obtrudi permisisset, si contrà Dei verbum, institutionemq; Christi esset?

361. Concilium Constant. vtrò fateri, Christum sub vtraque specie Eucharistiam instituisse, eo tamen non obstante, consuetudinem Ecclesiæ, esse præferendam & retinendam. Vide obsecro, quàm sit verum, quod tantis vbiq; disseminant clamoribus, vsum vnus speciei à Concilio Constant. sumpsisse initium, cum iam tunc fuisse vniuersalem fateantur, quem vtique non confirmasset,

firmasset, nisi approbatum in Ecclesia vniuersa Concilium re-
perisset.

862. Concilium Constant. ex diametro opponere consue-
tudinem Ecclesiæ, institutioni Christi. *Kemnit. pag. 131.* Atque
am non opponit, vt pugnans, sed vt maximè congruentem;
neq; enim sic instituta est vtraq; species, quin pro salute fidelium
vna ministrari possit, quod nisi Ecclesiæ, quæ in omnem à Spiri-
tu Dei dirigitur veritatem intellexisset, vnā nec approbasset,
nec confirmasset. Quod si cui Kemnitio pugnare videtur, magis
Ecclesiæ & plenarij Concilij, quàm vnus vel alterius iudicio
standum & acquiescendum est Kemnitij.

863. Concilium Constant. agnoscere, consuetudinem v-
nius speciei, diuersam esse à consuetudine primitiue Ecclesiæ, &
tamen eo nō obstante, damnare hanc, approbare illā. Atqui nul-
lam damnat, vtramq; probat, vnā præfert. Et sicut Concilium
non damnauit veterum, ita veteres non damnarunt consuetu-
dinem recentiorum. Minimè autem est dubium, consuetudinem
vtriusq; speciei nunquam fuisse vniuersalem, sicut vnus, vt e-
nim vtriusq; ita vnus quoq; traditionem à veteribus acceperunt
maiores nostri, & ipsi veteres.

864. Concilio Constant. non fuisse notam, illam Pontifi-
ciorum modernorum argutiam, Calicem non ad laicos, sed ad
solos pertinere Sacerdotes. Mirum id, quomodo ignoratum fue-
rit Concilio, cum nec antè, nec post Concilium, alij quàm Sa-
cerdotes offerentes sumpserint calicem? An autem, & quomodo
ad solos pertineat Sacerdotes, diximus. *Infr. de Miss.*

865. Cyprianum, Augustinum, atq; omnes adè ad vnum
Patres, in hoc consentire, magis sequendam esse veritatem, quàm
Consuetudinem quamcunq;. *Kemnitius. pag. 131.* Cum ex ipso
statim subiungat Augustino, intelligendum id esse, si consuetu-
do veritati non suffragetur, alioquin si suffragetur, nihil esse te-
nendum firmitus, imò pro ipsa lege habendam: atqui hanc non
refragari, tota, quæ approbavit, testatur Ecclesia.

866. Consuetudinem vnus speciei, nunquam fuisse vni-
uersa-

Millesexcenti Errores,

uerfalem, vel à tota receptam & approbatam Ecclesia, cum ea in primitiua nec fuerit quidem. Atqui fuisse paulò post patebit. Et si verò semper & vbiuis non fuerit vniuersalis, nunquam tamen, etiam ab illis, qui vtraque vsi sunt specie, tanquam erronea, aut institutioni diuinæ contraria, fuit iudicata vel damnata: fuisse nihilominus à tota receptam, approbatam, obseruatam & traditam Ecclesia Latina, nec ipsi negare possunt aduersarij.

867. Nullam esse iustam causam, ob quam calix omnibus & singulis non ministratur: At cum nulli ad salutem sit necessarius, nec exiguo cum periculo ministratur, cur sine causa ministratur? An iustas Ecclesia non expendit causas?

868. Si non esset necessarius calix, Christus non instituit. Atqui non instituit vt necessarium, nisi propter mysterium & sacrificium, de cetero liberum esse voluit.

869. Pontificios multa confingere, nulla proferre certa pericula, propter quæ calix non ministratur. *Kemnit.* At si nulla essent, Ecclesia ministracionem eius vtiq; nunquam intermisisset: Et quomodo sunt nulla, cum ab omnibus proferantur tam multa?

870. Si propter euitanda quædam prætenfa pericula, quæ circa dispensationem calicis accidere possunt, calix sit intermitendus, vniuersam Ecclesiam primitiuam Sacrilégij fore insimulandam, quæ non obstantibus illis, calicem dispensauit. *Kem. pag. 132.* Sed vniuersam aliquando Ecclesiam, vtramq; dispensasse speciem, aut vllam vnus damnasse vsu, aut ita vsam vtraque, vt sentiret, vnã ministrari nec posse, nec debere, contraq; institutionem fore diuinam, si vna ministratur, planè à veritate est alienum; sic enim tota posterior iudicauit Ecclesia, quæ collatis consideratisq; quæ aliquando acciderunt & accidere possunt, incommodis & periculis, consultissimum iudicauit, calicem nõ ministrare, quem & ipsa dubio procul primitiua Ecclesia mature prætermisisset, si eorum, quæ posterior Ecclesia periculorum & incommodorum experientiam habuisset.

871. Ma-

871. Manifestam esse contumeliam in filium Dei, institutionem ipsius, ob nescio quæ prætenfa pericula, intermissione calicis violare, cum ea omnia & singula, quæ accidere possunt, non ignorarit, iis tamen non obstantibus calicem præbuerit. Verùm Christus non hæc solùm, sed alia quæ acciderunt, vel accidere possunt, mala prævidet omnia, & tamen vt ea, quantum fieri potest, caueamus & euitemus, vbiq; monet, propterea mandatum institutioni adiecit nullum, sed pro hominum salute & vtilitate, dispositionem, & dispensationem eius Ecclesiæ suæ reliquit; Christus sanè non minus proditorem suum, quàm cætera præviderat mala, eo tamen non obstante, corpus suum in perniciè, & damnationem ipsius ipsi quoq; tradidit. An rectè hinc colligemus, manifestis & notoriis proditoribus esse porrigendum, quia Christus porrexit? Christum verò etiam vnâ præbuisse speciem, inf. dicem^o.

872. Aliis mediis occurri posse prætenfis periculis, quàm abrogatione calicis. Sed si alia media Ecclesia hæctenus reperire & adhibere potuisset, vtiq; adhibuisset. Causæ verò, quas Kemnitius recenset, calumniæ potiùs sunt quàm causæ, vt paulò post patebit.

873. Ex sententia B. Augustini, non minus periculum esse, ne quid ex sacro pane in terram decidat, quàm ne quid ex calice defluat, & tamen non idè panem abrogari. *Kem.* Talia Pontificiis ex Patribus obiiciunt, cum interim non tam Patres, quàm ipsos rideant Pontificios, quod quicquam, vel de corpore in terram decidere, vel de sanguine sibi persuadeant posse defluere, cum extra esum & vsum, nec corpus in pane, nec sanguis sit in calice: An non solidè sua ex Patribus contrà Pontificios probant dogmata? Ex qua verò parte maius & euidentius sit periculum, videre potest & iudicare quilibet.

874. In hac languida Ecclesiæ senectæ, elapsis florentibus Ecclesiæ temporibus, prudentiores velle esse Pontificios, quàm omnes Patres, omnes Martyres, omnes Confessores, qui non attentis, quæ accidere possent periculis, calicem tamen non abrogarunt. *Kemnitius.* Sed næ languida Kemnitij prudent-

prudencia? qui nos, nec ipsa quidem, quæ in primitiua Ecclesia acciderunt pericula, vult attendere? nisi enim apud antecessores accidissent, successores ea attendere non potuissent. Quin Apostolus Paulus, mature ea apud Corinthios expertum, calicem nullis posthac ministrasse populis, non obscure deprehendimus.

Infr.

875. Illam Clausulam Concilij Constant. *Quamuis Christus vtramq; speciem instituerit, eo tamen non obstante, consuetudinem Ecclesie esse retinendam, &c.* esse planè diabolicam, ipsumq; Concilium cum eam decerneret, plus quàm septuaginta septem diabolorum legionibus fuisse obsessum. *Luth. contr. Concil. Constant. Et repetitur ab Herbrand. in suis contr. Ernöhoffer libellis.* Verùm, ipsam Lutherum, auctore & consultore Diabolo, Missam abrogasse, ipse, non alius scripsit: Concilia verò Oecumenica in nomine Christi legitime congregata, à Diabolo regi, nusquam nisi in ipso legitur Luthero, qui, an ipse, dum ea contra Conciliū verba scriberet, illo suo, quo cum modium se salis consumpsisse scribit, Diabolo obsessus fuerit, qui libellum eius legerint, iudicare poterunt.

*De Abrogat.
Miss. Priuat.*

876. Concilium Constant. in approbatione & confirmatione communionis sub vtraq; specie, turpiter contra Dei verbum errasse. Atqui sano iudicio, magis credendum est plenario Concilio, de Luthero, quàm Luthero, de Concilio. Concilium errasse, nulla Concilia, nulli Theologi, nullæ Scholæ, nullæ hactenus dixerunt Ecclesie. Errare verò Lutherum, vna est omnium Conciliorum & Theologorum sententia.

877. Periculum effusionis Dominici calicis, non tanti esse momenti, vt propter ipsum omnes defraudari debeant fideles calice. *Kenn. pag. 133.* At fideles non quærunt calicem, sed Christi sanguinem, quem sub vna commodius & fructuosius sumunt, quàm sub vtraq;. Quanti verò pendendum sit periculum effusionis, magis audiendi sunt Patres & Concilia, quàm Lutherus, Calvinus, Zwinglius, & Sacramentarij ceteri, qui cum sanguinem nullum esse in calice credunt, nec effundi quidem posse sibi persuas-

persuadent: atqui longè aliter rem sese habere totus testatur orbis.

878. Multas referre Gerlonem causas, propter quas Concilio Constant. visum fuerit, non esse necessarium calicis vsum, omnes tamen esse leues & futiles. *Kemn pag. 137.* Atqui Concilio, ceterisque Theologis & Patribus, non Gerlonis, sed Kemnicij causa leues esse videntur. *Audiamus tamen, quàm sint leues.*

879. Prima Causa, periculum est effusionis. Hoc (vt paulò antè) tanti momenti nequaquam esse autumant, vt propter ipsum vsum calicis prohiberi debeat. Atqui periculum hoc Concilium minimè paruipendit, nec ipsi paruipenderent, si sanguinè effundi posse crederent, quia verò extra vsum sanguinem necesse, nec effundi posse docent, ideo nec magni pendendam effusionem purant. Verum, vt dictum est, aliter ex Verbo Dei orbis Christianus persuasus est.

880. Secunda causa. Periculum deportationis; Neq; enim facillè, & sine periculo calix ad infirmos deportari potest. Hoc evitare posse Kem. autumat, si calix in ipsa cœna dispenseretur, vel apud ipsos infirmos consecratur. Sanè si statim absumatur, vel apud ipsos infirmos consecratur, deportationis periculum erit nullum: Sed talem consuetudinem Ecclesia Christi nescit, nec vnquam habuit aut admisit etenim ad infirmos, & absentes Eucharistiam deferri, non apud ipsos per quemcunq; Ministrum laicum consecrari semper solitam, vel ex ipso constat Kem. Sup.

881. Tertia causa. Vasorum est sordidatio & attrectatio, neq; enim vasa sacra à quolibet rectè contrectantur, vel indifferenter singulis delibanda porriguntur. Hoc quoq; periculum tanti non esse momenti arbitrantur, vt nulli propterea calix sic porrigendus. Sed hoc apud illos, qui nec calici, nec ipsi honorem vllum deferunt sanguini, alioquin etiam vasis, ex quibus sanguis nobis delibandus proponitur, suum deberi honorem & reuerentiam, apud Christianos necesse, nec vnquam fuit, aut esse debet dubium. Vid. Opt. Milevit. cont. Parmen. Et Ioã. Hufs. apud Ioan. Rokzan, qui Concilio Constant. nomine Bohemorum,

Millesexcenti Errores,

rum, præsens interfuit, in libro de septem Sacramentis, capite duodecimo.

882. Quarta causa. Ne quid barbæ vel labiis in eautè fumentium, de sanguine Christi adhærescat. Huic incommodo vel periculo obuiari posse opinantur, si barbæ abradantur. At verè, ne Ministri non pauci, totum sibi potius eripi Sacramentum, quàm barbam abradi paterentur. Alioquin, si non minus in barbæ vel labiis hære, quàm in ora fundi sanguinem Redemptoris sui crederent, nec hoc quidem incommodum leuipenderent, cum autem extra ora sua qualiacunq;, sanguinem nullum agnoscant, de barbarum lanugine magis solliciti sunt, quàm de Christi sanguine.

883. Ridiculos esse Pontificios, qui propter barbæ laicis calicem denegent, cum & ipsi sacrificuli barbati calicem sumant. Atqui non est eadem vnius, quæ omnium ratio, nec eadem facilitate omnib; & singulis quomodocunq; pexis vel impexis porrigitur, quod ab vno summa cum circumspectione sumitur, unde nec ipsis quidem Sacerdotibus calix porrigitur.

884. Sed quid de fœmellis (inquit Kemnitius) cur istis calix non ministratur? At istis nec antiquitus quidem calicem fuisse ministratum, ex Augustino licet colligere, qui mulieres suo tempore, munda secum ad altare afferre consueuisse scribit linteola, in quibus Sacramentum exciperent, quod vtriq; de Calice intelligi non potest; Alioquin (vt sæpè) nec viris, nec mulieribus ad salutem calix est necessarius; Nec plus Græci sub vtraq;, quàm Latini percipiunt sub vna.

885. Quinta causa. Periculum conseruationis consecrati vini, cum facile corrumpatur, ac escat, putrescat, vermes generet & bibiones, &c. Hoc etiam periculum aduersarij rident, quia sanguinem extrà vsum nullum esse autumant: hoc autem non est ipsum periculum, sed sanæ doctrinæ negare fundamentum; Sacramentum enim extrà vsum veram habere rationem Sacramenti, nemo est, qui aliquando dubitauit. Suprà.

886. Sex:

Serm. 152.

886. Sexta causa. Quod ex vno eodemque calice bibere, multi abhorreant. Respondet Kemnitijs, vnionem magis, quã calicem esse attendendam. At sanè vereor, quod si quis ipsi talis porrigeretur calix, ex quo sani simul & saniosi, vel morbo quouis contagioso affecti, prabibissent, primum omnium futurum qui abhorreret, & ex eo bibere recusaret: Aut fortè singulis singuli adhibendi erunt calices?

887. Septima causa. Defectus est vasorum & calicum, in quo enim tanto vase vel calice vini fiat consecratio, quantum in magna communicantium multitudine foret necessarium? Kemnitijs respondet, Haud pauciores fuisse olim, qui communicarent, nec tamen vina defuisse vel vasa: Atqui vini vel vasorum copiam suppeditari posse nemo abnuit, commodè tamen id semper & vbiuis fieri posse, nemo quoq; est, qui dixerit. Tantam verò olim, in primitiua maximè Ecclesia, comunicantium fuisse multitudinem, quanta modò esse solet, neutiquam est verisimile, neque enim fideles olim, communionem in annum, vel certum differebant diem, sicut modò, cum plerumque nec pauci quidem, idque abditis in locis propter persecutorum & infidelium multitudinem, communicare sinerentur. Quin nec Calicem quidem fuisse in vsu, ex Augustino paulò antè notauimus, Et sicubi fuit, aucta fidelium multitudine, animaduersisq; *Serm. 152.* quæ quotidie occurrebant propter calicem incommodis, paulatim apud omnes ministrari desit.

888. Octaua causa, Defectus est ipse vini, quod nec semper, nec vbiuis commodè haberi potest. Hanc ideò leuem arbitrantur causam, quia defectum vini quouis alio liquore suppleri posse credunt, quod alienum est, semperque fuit, à fide totius Ecclesiæ? Alioquin vinum plurimis in locis, ac summis sæpe in necessitatibus deesse, aut summa cum difficultate haberi posse, nec ipsi quidem inficiari possunt, qui veritati fidei in suam ipsorum perniciem tantopere refragantur aduersarij.

889. Nona causa. Periculum est congelationis vini. Hoc nec leue, nec incertum, nec rarum esse, ipsi qui in frigidioribus

Millesexcenti Errores,

dioribus locis habitant, aduersarij experiuntur, vbi non modò pro infirmis commodè non potest asseruari, sed saepenumero, quin congelerur, nec quidem consecrari: Nisi cum ipsis dicere velimus, sanguinem nec asseruari, nec deferri, nec posse congelari, quod sentire & docere ipsa veritas vetat.

890. Absonum esse, quod Pontificij periculum ex congelatione vini obrendant, cum olim remissius frigus non fuerit, quàm sit modò, eo tamen non obstante, calicem fuisse singulis dispensatum. Atqui calicem in nostris his Septentrionalibus partibus vlli vnquam fuisse ministratum, nullè prodiderunt historiarum, nulli tradiderunt, aut post se reliquerunt Maiores, nulla vsq; ad Concilium Constant. vsum calicis sollicitarunt gentes. Et si etiam fuisset, tale quoq; periculum subfuisset, quod qui negat, sensum negat & experientiam.

891. Periculum congelationis, quoquo modo præcaueri posse. At non idè periculum non est, quia præcaueri quoquo modo potest, si enim præcaueri nullo prorsus modo posset, nec calix quidem vllò loco vel tempore ministrari potuisset, aut posset.

892. Nullum esse apud ipsos frigus tam intensum, quin calix sine periculo congelationis ministraretur, nec propter congelationem quemquam defraudari calice. Sanè, vbi sanguis non est, ibi nec congelari potest, si sanguinem extra vsum congelari posse crederent, periculum congelationis haud ignorarent aut pernegarent. Pontificij verò in ipso persèpè altari, priusquam consecraretur vel percipiatur, congelari calicem, non rarò experiuntur.

893. Romæ saltem, & in locis calidioribus, periculum congelationis subesse nullum, cur ergò vel Romæ saltem non ministratur calix? Respondeo, quia nec Romani, nec alij perunt, aut necessarium sibi esse ad salutem credunt Christiani populi: alioquin quantum congelationis in frigidioribus, tantum putrefactionis periculum est in locis calidioribus.

894. Decima causa. Denegari calicem Laicis, ne pares se esse

esse parent Sacerdotibus. Hanc causam ad concitandos in Clerum Laicos, quasi eos indignos habeant, quibus redemptoris sui praebeant sanguinem, plurimum exaggerant omnes Lutherani. Sed cum nec Laici sub vna, nec Sacerdotes plus minusue percipiant sub vtraq; de Christi sanguine, quid, obsecro, querulantur Laici? quid calumniantur Ministri? Falsum verò esse Ministrari Sacerdotibus, vel quibuscunq; viris Ecclesiasticis etiam in extremo mortis agone constitutis calicem, omnibus notum est & manifestum, quis enim vnquam vidit, Sacerdoti etiam in agone mortis constituto porrectum Calicem?

895. Ipsos Pontificios Sacrificulos probè nosse, vnam ad salutem non sufficere speciem, idcirco non contentos vna, communicare sub vtraq; Mera manifesta q; (vt omnibus notum est) calumnia; si enim vtramq; ad salutem sibi necessariam esse ducerent, in agone mortis, quando de salute sua vel maximè quisq; sollicitus esse solet, vnam nec peterent, nec oblatam sumerent, cum manifestum sit, nec ipsum quidem Rom. Pontificem aliter, quàm more laicorum, communicari sub vna.

896. Sacerdotes aliter communicari ac laicos. Inauditum apud Pontificios. Vtramq; sumunt quando consecrant, propter sacrificij, non Sacramenti, integritatem & significationem, quotiescunq; verò communicantur, sub vna, & non sub vtraq; communicantur & communicant specie, sicut laici.

897. Vndecima causa: Ne suspicentur laici, vtramq; speciem ad salutem esse necessariam. Hæc potissima omnium causa est vnius speciei. Non porrigitur calix nec laicis, nec Clericis, quoniam ad salutem nec his est necessarius, nec illis. Et huic sententiæ, nullæ vnquam, nec illæ etiam, quæ vtraq; hætenus vserunt & vtuntur, Græcæ contradixerunt Ecclesiæ: Sanguinem esse necessarium scimus, nō autem calicem.

898. Duodecima causa. Ne omnes Pontifices, omnes Episcopi, omnes Prælati, omnes Doctores & Scholastici, ac tota Rectorum & Vnctorum turba, in approbatione vnius speciei, turpiter & enormiter errasse videantur. Magnum veritatis argumen-

Millesexcenti Errores,

eum, id verum & rectè rationi fideiq; esse consentaneum, quod omnes consentaneum esse iudicarunt. Fidei bellum inferunt & rationi, qui contra omnium rationem pugnant & fidem.

899. Decimatertia causa. Ne quis existimet, vim & efficaciam huius Sacramenti, magis venire à sumptione, quàm à consecratione. Vanitas: siue enim vna, siue porrigatur vtraq; species, vis & efficacia Sacramenti à consecratione pendet, non à sumptione, in qua corpus non fit, sed verbo factum consumitur. An verò fructus maior proueniat ab vna, quàm ab vtraque, diximus.

900. Decimaquarta causa, Ne quis suspicetur, Ecclesiam Rom. haud rectè sentire de Sacramentis, nec esse in hoc imitandam. Sed hæc, quæ sit causa, lector videt: Neq; enim Romana duntaxat, sed omnes vbiuis gentium Ecclesiæ, vsum vnus species, vt salutarem & vtilem receperunt, vsum verò vtriusq; tanquam minimè necessarium iudicarunt. Et quidem si Ecclesia Romana vera est Christi Ecclesia, rectè de ea sentitur & asseritur, quòd nec in fide, nec in Sacramentorum erret administratione, quandoquidem vera Christi Ecclesia, ipsa teste scriptura, non errat. Sin autem vera non est, nec vera quidem docere assentimur. Aliam verò esse extra hanc veram Christi Ecclesiam, nemo demonstrauit hactenus, nemo demonstrabit in posterum, nisi quis fortè cum ipsis Ecclesiæ desertoribus, occultam quandam sub scamnis, & omnibus hominibus comminisci velit ignotam.

*Matth. 16. 18.
1. Timot. 3.*

901. Decimaquinta causa. Ne qua schismatis præbeat occasio. Hanc quoque causam, vt leuem & futilem, Kemnitius deridet. Cum propter hanc eandem Lutherus, quamuis restitui calicem cuperet, ad confusionem tamen & dissensionem evitandam, non ex arbitratu vnus vel alterius Episcopi, sed plenarij alicuius Concilij auctoritate, restituendum censuerit, & consuluerit. Neq; enim introduci, vel introducta qualiscunq; consuetudo vniuersalis, sine magna confusione & dissensione abrogari vnquã potuit. Aug. loc. cit. Et l. de quib. ff. de ll. cum seqq; Vlp. l. 2. ff. de Constit. Princip.

*Euch. in Declar.
Euchar.*

901.

902. Omnes Pontificiorum rationes, cur vna retinenda sit species, esse leues, inanes, futiles, frigidas & ridiculas. *Kem. pag. 134.* Sed vir non leuis & inutilis, eum potius leuem dixerit & inutilem, qui omnes præter se leues asserit & futiles: Ecclesia sanè nec leues, nec causas illas vnquam iudicauit esse futiles. Si quis autem Ecclesiam non audierit (inquit Christus) sit tibi non solum tanquam leuis & inutilis, sed tanquam ethnicus & publicanus. *Matth. 18.*

SED ALIAS RATIONES GERSONIS
audiamus.

903. Falsum esse, quod Gerson scribit, Calicem non pertinere ad substantiam Sacramenti. *Kemnitius pag. 134.* At verissimum esse, omnis Theologorum schola consentit, nec dissensit quisquam hætenus. Ex scripturis verò, nec quid Sacramentum sit, nec quid ad eius pertineat essentiam, probari potest.

904. Falsum esse quod Gerson scribit, Calicem nunquam fuisse præcepti ex iure diuino. At verum id esse, non Gerson modo, sed omnes hætenus censuerunt Theologi, An quid præcepti sit iurisque diuini, ignorauit vniuersa Ecclesia? omnia Concilia? omnes Patres? omnes Theologi? omnes Scholastici? omnes omnium sæculorum Christiani? An de scripturarum vero sensu iudicare potest Lutherus? Calvinus? Kemnitius? iudicare non potest Cyprianus? Augustinus? Hilarius? Hieronymus? &c. Et quidem vtramque speciem à Christo non esse præceptam, ipse fateretur inconstans sibi Lutherus in Declaratione Eucharistiæ, Tom. 7.

904. Nulla probabili ratione, ex 6. Ioannis cap. vnã à Pontificiis probari speciem. Cum in toto illo capite, panis solius frequens, calicis penitus nulla fiat mentio. Atque idem omnino effectus, qui carni & sanguini, soli sæpeque tribuitur panis, nullus calici, ibid.

905. Non esse attendendum, quid Christus Ioannis 6. promi-

Millesexcenti Errores,

promiserit, sed quid in Cœna præstiterit. At Pontificij locis omnibus collatis, & examinatis, nec vnam, nec vtramq; speciem absolutè necessariam esse deprehendunt. Vnam Christus promisit, vtramq; præbuit, neutram præcepit, aut necessariam sub præcepto esse dixit.

906. Gersonem longè hallucinari, quod scripturæ expositionem hac maximè in parte, in Ecclesiæ resoluat auctoritatem. *Kem.* At rectius (ni fallor) Gerson in Ecclesiæ, quæ errare non potest, quàm Kemnitijs in suam ipsius, vel Lutheri resoluat auctoritatem: Et quo alio rectè resoluetur? num fortè ipsa in seipsam? Et si enim Verbum Dei in ipsum resoluatur Deum dicentem, vt auctorem & primam veritatem, tamen quod à Deo sit, & quis eius verus sit sensus, hominibus constare non potest, nisi per Ecclesiam, eiusq; traditionem & testificationem.

Epist. 1.

907. Erroneum esse, quod Nicolaus Cusanus ad Bohemos scribit, Scripturas sacras ad tempus adaptari, & variè intelligi, ita vt vno tempore secundum currentem Ecclesiæ ritum exponantur, mutato verò ritu, & ipsam mutari sententiam. *Kemnit.* Verùm tolerabilius hoc longè, quàm quod Melanchton eorum scribit, Articulos fidei subindè mutandos, & ad tempus esse accommodandos. Scripturam variè intelligi, ac multa sæpè quoad ritus mutari, certum est: Articulos verò fidei mutandos esse, & ad tempus accommodandos, error à veritate longè discretus est.

*Epist. 2. ad Luther.
eber. ann. 30. &
epist. ad Cam.*

908. Ad tuendam consuetudinem vnius speciei, hanc summariam esse Gersonis, & Pontificiorum rationem, inuocandum potius auxiliū (secularis brachij), quàm per ratiocinationes agendū, cum determinatio Concilij transferit in rem iudicatam. *Kem.* Atqui magistratum defensorem & nutritorem esse Ecclesiæ, & veræ religionis, nec ipsi Ecclesiæ desertores inficiabuntur. Illa autem fidei dogmata, quæ omnium doctorum & Conciliorum diligentissima scripturarum & traditionum collatione & examinatione sunt declarata, & definita, iisdem argumentationibus quibus examinata sunt, denuò velle examinare & retra-

Epist. 49.

stare

etate, vanissimus & inanissimus labor est & error. Aug. lib. 3. cont. Iulian. Pelag. cap. 1. Epist. 48. 50. 68. 152. lib. 2. con. Donatist. cap. 4. lib. 4. cap. 6. 7. & passim.

909. Concilium Basile. non approbasse illam clausulam Concilij Constant. quod non obstante institutione Christi, consuetudo vnius speciei sit retinenda, proinde hac usum esse forma, Laicos, & Clericos non conficientes Sacramentum, non astringi præcepto Domini ad vtramque speciem. Kemnit. At quantum hæc ab illa discrepet, lector videret; vtrumque siquidem Conciliū, consuetudinem vnius speciei approbat, nec præcepto aliquo vel laicos, vel non laicos ad vtramque astringi speciem declarat. Institutam ergo sub vtraque specie Eucharistiam, & Concilia fatentur, & Pontificij; sub præcepto verò esse institutam, & Concilia inficiantur & Pontificij. Nec dissentit Lutherus in declaratione Euchar.

910. Erroneum esse, quod Concilium Basileens. definit, Sacramentum hoc dignè percipientibus proficere ad salutem, siue sub vna siue ipsum percipiant sub specie vtraque, modo iuxta ordinationem & obseruationem Ecclesiæ percipiant, institutionem enim Christi potius esse amplectendam & retinendam, quam consuetudinem, quantumcunque approbatam Ecclesiæ. Mira vertigo, Quis enim consuetudinem ab Ecclesia vniuersa approbatam, institutioni Christi, sibi persuadere potest esse contrariam? an si cõtraria esset, Ecclesia vniuersa approbaret? Quod si tibi contraria videatur, tu quis es? Ecclesiam audire, non tuam sequi iuberis opinionem? Sed & ipse Lutherus, vnius speciei consuetudinem retinendam esse suadet, donec à plenario aliquo Concilio immutetur. Supr.

Matth. 18.

In Declaratione Euchar. Et contra official. Stolpensi

911. Memorabile esse, quomodo Iacobus Ziglerus supra positam Concilij Basileens. rationem illustrarit, cum scribit: *Hunc panem sub obedientia Romanæ Ecclesiæ manducamus, certi, quia ob hoc obsequium fidei viuemus in æternum.* Kemnit. Quid erroris sententiæ huic insit, non video: Christi, non Zigleri verbum est, *Qui manducat hunc panem, viuere in æternum.* Et: *Qui non obedierit Sacer-* Deut. 17.
dotis

DD

Millesexcenti Errores,

Deut. 17.

dotis imperio qui praest (non uiuat) sed moriatur homo ille, ut nullus deinceps intumescat superbia. Ecclesiam uerò Romanam, ueram esse Ecclesiam, nullus haecenus dubitauit Theologus, nemo Christianus: illæ enim, nescio quæ occultæ, Propheticæ, Apostolicæ, & Orthodoxæ Ecclesiæ, quas sibi fingunt aduersarij, ignotæ sunt semperq; fuerunt, imaginariæ sunt, mathematicæ sunt, quarum fundamentum non est petra, sed arena, non terra, sed aër, Matt. 7. 912.

Ineptè colligere Hofium, laicis non esse porrigendum Calicem, ex eo, quod in ueteri lege populo nec quicquam datur de libaminibus, &c. *Kemn. pag. 136.* Atqui rationem hanc, non ut conuincentem, sed ut conuenientem adduxit Hofius, cum multis in locis, etiam apud Pontificios ministraretur calix & ministraretur omnibus, si uel ministrari posset, uel singulis ad salutem necessarius esset.

913. Sacrificulos Pontificios, ad propagandam & illustrandam duntaxat ordinis sui dignitatem, Laicis Calicem, quem ipsi percipiunt, denegare, quasi ipsi soli propter sacerdotium digni sint sanguine Christi. Vanas eiusmodi calumnias, pro causis ueris affert *Kemnitius*; Dignitas certè Sacerdotalis, non ex sumptione unius, uel utriusq; speciei, sed ex ipsarum specierum consecratione, & officij presbyterijq; potestate, quæ laicis non competit, pensanda est; Manifestissimum quoq; est, Sacerdotes aliter non communicari, quàm laicos, sub una. *Supr.*

914. Veteres ex usu mannae & petrae, utramque probasse speciem. *Kemnit.* Ratio hæc ex ueteri quomodocunq; extorta testamento, *Kemnitio* ualet ad probandam utramq; speciem, cum paulò antè, ex eodem unam probantem riserit Hofium: Si cui autem liceat ex manna & petra probare utramq;, licebit etiam ex solo manna quo longo tempore filij Israel absq; petra in ipsorum perniciem postulata & extorta, usi sunt, colligere unam: Et memorabile est, quod quamdiu filij Israel solo contenti uixerunt manna, Deo placuerunt, unanimes Deo seruiuerunt, defectum nullum habuerunt; Vbi primum obmurmurare, aquamq; de petra à Moyse & Sacerdotibus postulare & extorquere ceperunt, millia interierunt, 1. Cor. 10.

915.

915. Ineptum esse, quod Eccius ad iustificandum Sacrilegium erepti calicis, id quod ad posteros quondam dictum est Heli: *Futurum, ut quicumq; remanserit ex domo sua, veniat ad Sacerdotem, ut oret pro eo, dicat q; dimitte me, obsecro, ad vnam partem Sacerdotalem, ut comedam bucellam panis,* ad laicos dictum esse velit Christianos, cum ad ipsius duntaxat Heli dictum sit posteros, idque propter atrociam eorum scelera. *Kemnit.* Verum Kemnitius nondum probavit Eckio, vnius speciei usum, erepti calicis esse sacrilegium, cum totius Christiani populi sit priuilegium, ut iuxta Ecclesie ordinationem, quæ utiq; Spiritum sanctum habet assistentem & regentem, pro salute sua vel vna vtatur, vel vtraque: *Ioan. 14. 16* Id saltem dat Kemnitius, ad posteros Heli, verba illa esse dicta; vbi ergo ex numero posteriorum Heli sese subtraxerit, vtramque ei præbeamus speciem, ne quod conqueratur, habeat. Alioquin nec Eckius quidem ex illo probare intendit, quod eum probare Kemnitius fingit, quasi nullo casu, nullo loco vel tempore calix ministrari possit, cum etiam apud ipsos Pontificios nonnullis in locis ministraretur.

916. Eckium, ex illo loco Apostoli, *1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus, itaq; epulemur in azymis sinceritatis & veritatis,* insulse vnam probare speciem. *Kemnit.* Atqui certè, sine sanguine pascha manducabatur cum panibus azymis. Et quidem si calicem quoq; eo loco intelligere volebat Apostolus, non dixisset, epulemur in azymis, sed potius in vino, quod Deum lætificat & homines: panem nostrum azymum, Sacramentum esse sinceritatis & veritatis, non est dubium, continet enim verum & syncerum Christi corpus, cuiusepulum, si cui non sufficit, nos præstantius, diuinius, & fructuosius nec habemus, nec dare possumus. Quod si ex loco allegato Eccius non euincit vnam, multò minus euincet Kemnitius vtramque. *Iudic. 9.*

917. Ridiculum esse, quod Eccius ex Oratione Dominica, vnius speciei communionem conetur ostendere, in qua nulla calicis, sed panis duntaxat supersubstantialis fit mentio, Cum

Millesexcenti Errores,

Serm. 28. De
uerb. Dom.

eam non minus Sacerdotes, qui vtramq; , quàm laici recitent , qui speciem sumunt vnam. *Kemnit.* Sed per panem super substantialem , panem intelligi Sacramentalem , expressè scribit Augustinus, dicens: *Id quod antè verba Christi offertur, panis dicitur, vbi verba Christi deprompta fuerint, iam non panis dicitur, sed corpus appellatur, quare ergo in Oratione Dominica ait, panem nostrum? panem dixit, sed epiousion, id est, super substantialem, non iste panis qui vadit in corpus, sed ille panis vitæ æternæ, qui animæ nostræ substantiam fulcit.* Ex quibus quidem verbis duo colligere debebat *Kemnitius*, Primum, panem, qui videtur & dicitur panis, re ipsa non esse panem, sed corpus; corpus autem veraciter nec est, nec dici potest, nisi in ipsum muretur: Alterum, Panem illum, quem in Oratione Dominica petimus, fulcire non corpus, sed animam, & dare vitam æternam, quod quidem, si solus panis ad vitam æternam non sufficeret, nec Christus dixisset, nec Augustinus repetiisset, qui eadem facilitate, quàm panis, calicis quoq; (si æquè ac panis necessarius esset) mentionem facere potuissent.

918. Nullum extrare vnius speciei exemplum in scripturis: Cum ipse post resurrectionem suam Christus, non nisi vnam, in Emaus, suis distribuerit discipulis. Luc. 24.

919. Panem illum, quem Christus duobus in Emaus porrexit discipulis, vulgarem fuisse, non Sacramentalem panem. Atqui Sacramentalem fuisse, nec ipse, loc. cit. negat *Kemnitius*, nisi quod & calicem coniunctum fuisse autumet.

920. Christum in Emaus, verum quidem discipulis porrexisse Sacramentum, non tamen sub vna, sed sub vtraq; specie. *Kemnit. loc. cit.* Atqui solius panis, nulla calicis fit mentio. Neq; Patres aliter intellexerunt: Neque scripturis quicquam est addendum vel detrahendum. Deut. 4. 5. Prou. 30.

921. Ridiculos esse Pontificios, quod locum allegatum de Sacramentali intelligant manducatione, cum nulla legantur verba consecrationis. Atqui ridiculum magis est, idcirco negare quicquam factum, quia non legitur scriptum. De Sacramentali verò manducatione locum à Patribus explicari, atque adeò
deez

de ea intelligendum non negat Kemnitius; si ergo verum Sacramentum eo loco Christus ministravit, ipsum, quamvis non legatur, consecravit, necesse est.

922. Singularem vanitatem & contentione Pontificios docere, unam Christum sine altera ministrasse speciem, cum unam sine altera consecrari non posse pariter contendunt? Atqui Christum, qui nulla, quam hominibus præscripsit, lege tenetur, unam sine altera consecrari non posse, Pontificij nulli docent. Nobis, non sibi consecrandi modum & verbum præscripsit Christus, hic factum, alibi Christi habemus verbum.

923. Diabolicum & impudentissimum esse mendacium, quod Pontificij vulgò efferunt, Apostolos unam duntaxat dedisse laicis speciem. Atqui nulli omnino Apostoli, præter Paulum, qui Institutioni non interfuit, utramque ministrasse leguntur? Quin unam duntaxat ministrasse, Acta ipsorum clarè testantur, in sola enim fractione panis, cum fidelibus perseverasse, perspicuè tradunt, ubi nec mentio quidem Vini vel Calicis. Act. 2.

924. Locum ex Actibus Apostolorum de fractione panis, non esse detorquendum, ad fractionem panis Sacramentalis. At quo pacto Apost. ipse intelligat, paulò infra dicemus. Et Kemnitius quidem, quamvis id hoc loco negare videatur, alibi tamè concedit ultro, atque ex eodem probare contendit, priuatam non esse celebrandam Missam. 2. part. Exam. de Miss. priuat. cap. 6. Et de Asseruat. Euchar. pag. 111.

925. Lucam historica breuitate, solius in Actibus meminisse panis, dubium autem esse nullum, quin Calicem quoque adhibuerint & usurpauerint, illo loco Apostoli. Sed hoc absque scripturarum & sacrorum asseritur auctoritate Patrum: Cur scripturis addunt Lutherani, quod nulli unquam addiderunt Christiani?

926. Secuturum contra Pontificios; si unam dicamus Apostolos loco præmemorato ministrasse speciem, unam sine altera consecrari posse speciem. Minimè: Neque enim sequitur, Pontificios unam quoque consecrari sine altera, quia unam populo

Millesexcenti Errores,

pulo dispensant sine altera. Quod si etiam vnam sine alia consecrassent Apostoli, id nobis minimè licet; Neque enim idcirco baptizare nobis licet in nomine Christi, quia in nomine Christi Apostoli baptizarunt? Act. 2. 10.

927. Impudens esse mendacium Pontificiorum, quod Apostolus Paulus vnam laicis dispensauerit speciem, cum expressè legatur vtramq; porrexisse Corinthiis. Atqui vtramq; Corinthiis ministrasse Pontificij non negant, aliis verò præterquam Corinthiis ministrasse, planè negant, quin sola cum cæteris in Troade Apostolis, vsum esse fractione panis, sine calice, expresse legitur. Act. 20.

928. Locum allegatum obscurum, nec de fractione Eucharistica vel Sacramentali esse intelligendum. Atqui sic intelligendum non negat Kemnitius; Eucharistiã enim eo loco ministrasse concedit, sed Calicem quoq; adhibuisse Apostolum addit, quod quidem non legitur, sed ab ipso fingitur & additur: de quo alius Apostolus: *Contestor omni audienti verbum, si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas, Deut. 4. 5. Prou. 30.*

Apoc. ult.

929. Per fractionem panis, in locis præallegatis, non intelligi fractionem Sacramentalem, sed vulgarem. Verùm quid per eam intelligatur, non alius, quàm ipse audiendus est Apostolus, qui sic inquit: *Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Christi est? An aliam quærimus explicationem? De fractione sanè panis vulgaris, qui in corpus vadit, & in secessum abiicitur, minimè solliciti erant Apostoli.*

1. Cor. 9. 10.

930. Impium esse Decretum Concilij Trident. quo decernit, Calicem non esse ministrandum laicis, quamuis eum Christus instituerit. Quàm vanus & verbosus hoc loco sit Kemnitius, legere quilibet potest. At verò Concilium id tantùm vult, Christum nullo mandato, quod pro temporum & personarum diuersitate mutari nunquam possit, instituisse aut porrexisse calicem. Itaq; instituisse non negat, sed præcepisse negat. Idem Luther. quamuis sibi ipsi dissimilis, in Declarat. Euchar.

931. Pontificios, quando dicunt, licet Christus vtramque institue-

instituerit speciem, eo tamen non obstante, ad sumptionem vtri-
usq; teneri neminem, loqui, sicut Diabolus locutus est ad primos
parentes, cum dixit: Quamuis Deus præceperit vobis ne come-
datis, eo tamen non obstante, comedite, &c. Verum, in affirma-
tius præceptis, non esse eandem, quæ in negatiuis est rōnem, quis
non videt? Cum pedes discipulorum in Cœna lauaret Christus,

dixit: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum egofeci, ita & vos faci-* Ioan. 13.

atis: quis Spiritus suggerit aduersariis ne faciant, quod facere

Christus præcepit? Item Christus inquit, *Sedebunt super Cathedrã* Matt. 25.

Moyſis, quæcunq; dixerint vobis facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Deut. 17.

Quo suggerente spiritu quæ dicunt, non faciunt, quæ autem fa-

ciunt, eadem & ipsi faciunt? Item Deus inquit: *Sabathum me-* Exod. 31.

um custodite: quo dictante spiritu, sabathum non custodiunt? Leuit. 19.

Item, Apostoli in Spiritu sancto congregati, statuerunt & præce- Deut. 5.

perunt, vt à sanguine abſtineamus & suffocato: quo spiritu sua- Act. 15.

dente, nec ab hoc abſtinent, nec ab illo? prætereo similia prope-

modum infinita. Itaq; quamuis Christus dixerit, *Hoc facite,* ta-

men vt semper, vbiq; & apud omnes necessario & sub præcepto

fiat, non dixit. Diabolum verò non sequitur, qui Ecclesiam au-

dit, quam audire non Diabolus, sed Christus iussit, vtpote con- Matt. 16. 18.

tra quam inferorum portæ præualere non possunt: Econtra ve-

rò indubitatum est, ex Deo non esse, qui Ecclesiam non audit, ip-

so dicente: *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus &* Matt. 18.

Publicanus.

932. Christum expressè dixisse, *Hoc facite in meam commemo-
rationem.* Sed hoc de pane duntaxat, non autem de calice, de quo
id nusquam legitur in Euangelio.

933. Apostolum Paulum, non minus de Calice, quàm de 1. Cor. 11.
pane dicere, *Hoc facite,* Cum de pane absolutè dicat, *Hoc facite,* de
Calice verò conditionaliter, *Quotiescunq; bibetis.* Quod idem om-
nino & docent, & faciunt Pontificij; Quotiescunq; enim Calicẽ
Dñi bibunt, mortem Domini annunciant. Et Paulus quidẽ ver-
ba illa ad eos dixit scriptisq; apud quos calix in vsu erat, ad ali-
os verò dicta scriptaq; esse non legimus, quin vnã sine calice
ministrasse speciem, supr. diximus.

934.

Millesexcenti Errores,

934. Pontificios, vt effugiant & eludant institutionem Christi, per verbum (*Facere*) intelligere offerre. Atqui sensum hunc, priusquam temporum horum hereses ortę essent, communiter tradiderunt Theologi, Nec à vero scripturarum & scriptorum sensu alienum esse, supra attigimus, & infra dicemus de Missa.

935. Pontificios ad tuendam specierum mutilationem, audacter & impudenter, miserè & impiè ludificare, deprauare, torquere, & excarnificare sacratissima verba testamentarię institutionis filij Dei. *Kemnit.* Cum aliter ea non intelligant, quã omnes eorum intellexerunt & tradiderunt Maiores: An magis acquiescendum est innitendumq; sensui Ecclesię vniuersę, quã cuiuscunq; alterius Synagogę? Et cur, obsecro, in sui ipsorum deprauarent perniciem? an suę fortassis aliorumq; salutis immemores, lucrum quærunt, vel expectant, ex communione sub vna?

936. Abrogatum esse à Pontificiis vsum vtriusque speciei. At quis obsecro abrogauit? Etenim Concilium Constant. Calicis vsum, non modò non abrogauit, sed nec quidem in Ecclesia receptum aut vsurpatum inuenit, ideoq; vsum vnus, quem inuenit, confirmauit, & retinendum esse decreuit, nemini obtrusit. Vsum verò calicis confirmare non potuit, quia non reperit.

937. Aliquoties tentatam fuisse mutilationem specierum, donectandem à Concilio confirmaretur, & statueretur. Cum (vt paulò antè) Concil. vsum vtriusq; speciei nec inueneritq; dem in Ecclesia. Vsum verò vnus speciei, iam tum ab omnib; receptum Christianis, cur nõ confirmaret? an non est confirmandũ, quod ab omnibus est receptum, approbatumq; Christianis?

938. Primum, tentatam fuisse mutilationem specierum, per priuatam seu domesticam Communionem. *Kemn. pag. 152.* Hanc priuatam communionem, antiquissimam, ac in primitiua Ecclesia apud omnes fuisse vsitatam, nec ipse negat Kemn. eius enim non pauca apud veteres (quorum ipse quædam refert) exstant exempla: Ex quo duo manifestò colliguntur, Primum

Sacra-

Sacramentum hoc in primitiua Ecclesia extra vsum fuisse asseruatum, vanum proinde ac falsum esse axioma illud, quod verissimum, certissimum, firmissimumq; affirmat Kemniti^{us}, Sacra-^{pag. 84.}mentum hoc extra vsum non habere rationem Sacramenti; si enim non haberet, nec priuatim quidem asseruari potuisset. Alterum, à vero remotum esse, vnius speciei communionem in primitiua Ecclesia non fuisse in vfu, Cum, vt ipse fatetur hoc loco Kemniti^{us}, non nisi vnā secum homines in primitiua Ecclesia domum deferrent speciem, quam pro re nata sumebant, Calicem verò si qui sumebant, eum non quod necessarius, sed quod apud multos in vfu esset, sumebant.

939. Hanc mutilationem Sacramenti, quæ ex domestica communionē proueniebat, fuisse abrogatam à Concilio Tolet. & Cæsaraugustan. Atqui ex hoc liquet, asseruationem qualemcunque, ab initio nascentis Ecclesiæ fuisse in vfu; neque enim antiquitus abrogari potuisset, si vsq; ad ea tempora in vfu non fuisset. Etsi verò priuata, id est domestica asseruatio (quæ etiamnum improbat^{ur}) abrogata fuerit, publica tamen Sacramenti sub vna specie asseruatio & communicatio, nec à Toletan. nec ab vllō vnquam abrogata, vel improbata, vel pro mutilatione Sacramenti habita fuit Concilio.

940. Secundò, inquit Kemnit^{us}, tentata fuit mutilatio specierum, tempore Leonis, per Manichæos, qui vinum tanquam venenum execrabantur & abominabantur diaboli. Sed quod vnquam Manichæi erroris vel hæresis aliquando notati fuerint, propter vsum vnius speciei, ne litera quidem vel mentio apud vllōs Scriptores; vinum enim damnabant, non calicem, nec propter calicis intermissionem, sed propter vini opinionem & execrationem hæresis notati fuerunt & damnati. Quin potius ad internoscendum eos à Catholicis, introductum eo tempore fuisse calicem, probabilius est, vt statim.

941. Tempore Leonis & Manichæorum, vnā non fuisse in vfu speciem, Kemnit^{us}. Id non esse verosimile ex ipsa probatur Manichæorum consuetudine, qui se Catholicis, ne agnoscerentur, in-

E E

tur, in-

Millesexcenti Errores,

tur, in communione intermiscabant, atque cum illis communicabant, ut ipse refert, quem citat Kemnitijs, Leo sermon. 4. de Quadrages. At quomodo non fuissent ilicò agniti & deprehensi, si Catholicis sub vtraque specie, publicè in Cœtu communicantibus, ipsi calicem abhorrentes, sub vna duntaxat communicassent? Potius ergò ad detegendam Manichæorum fraudem & hæresim, introductus eo tempore videtur calix, ut sumptione calicis Catholici à Manichæis internosci & notari possent, quisquis enim calicem non sumebat, ut Manichæus prodebat & probabatur.

De Consecr. d. 2. cap. Comperim.
942. Tempore Gelasij Papæ, circa annum Domini 490. non ab hæreticis, sed ab hominibus quibusdam superstitiosis, tentatam fuisse vtriusq; speciei mutilatione, Gelasium verò sub sacrilegij pœna mandasse, ut aut integra percipiant Sacramenta, aut ab integris arceantur. Crebra omnium Lutheranorum obiectio: Cum tamen, ut ipse agnoscit Kemnitijs, Gelasius non de Communione Laicorum, sed Sacerdotum in ipsa Missarum celebratione loquatur, quia (ut ibid. subdit) *divisio vnius eiusdemque mysterij sine grandi sacrilegio non potest provenire*. Qui si etiam de Laicis loqueretur, ad tollendum & extirpandum errorem Manichæorum, qui, cum Catholicis ne agnoscerentur, sub vna communicabant, calicis usum, quo internoscerentur, ad tempus, & iis in locis, ubi occultè morabantur, introduxisse & præcepisse videretur: quod proculdubio etiam hoc tempore fieret, si qui calicem, ut Manichæi, prohibitum prorsus dicerent & abominandum; Neque enim vlli vnquam abnuerunt Pontificij, quin calix exigente necessitate aliqua & porrigi possit & percipi.

943. Rursum (inquit Kemnit.) mutilatio ista specierum & abrogatio calicis, propter effusionis periculum olim tentata & paulatim introducta fuit. Hanc causam (ut supr.) leuem, futilem, frigidam & ridiculam esse scripsit, hinc autem tanti momenti semper fuisse asserit, ut propter eam, etiam in primitiva Ecclesia, calix in desuetudinem abire cœperit. An vaniloquus? An pericu-

periculum illud Ecclesiæ attendisset, si ad salutem omnibus & singulis calicem necessarium esse, ex scripturis comperisset? sanguinem sanè absque effusionis periculo sumit, qui eum in specie panis cum corpore, à quo diuelli non potest, sumit.

944. Veram & summariam causam fabricatæ Pontificiæ legis, de mutilatione Cœnæ Dominicæ, hanc esse, ne scilicet à consuetudine Romanæ Ecclesiæ, aliquid diuersum vel fieret, vel doceretur in vlla Ecclesia, eaque ratione primatus & dominium Ecclesiæ Romanæ, supra omnes alias stabiliretur Ecclesiis. *Kemnit.* Cum paulò antè, pag. 155. col. 1. laudauerit Iulium & Gelasium totamque Ecclesiam Romanam, quòd vsus vtriusque speciei seruauerint & præceperint? Et quid, obsecro, Ecclesiæ Romanæ vel accedit, vel decedit propter calicem? An fortè primatum non habebit suprà alios Papa Episcopos, vel supra alias Cathedras Romana Cathedra, si omnes vbique Calice vtantur Ecclesiæ? Aut minus ex permissione, quàm prohibitione potestas eius & primatus comprobatur? Et cur diuersum Ecclesiæ ab Ecclesia sentiant Romana, cum ista diuersum non senserit vel sentiat ab illis? ad quam etiam (vt inquit Irenæus) propter principalitatem eius, omnes vndiq; necesse est conuenire Ecclesias, vt pote in qua vel sola ea, quæ est ab Apostolis vsque adhuc conseruata, est traditio in veritate? *Iren. lib. 3. cap. 3.*

945. Frustra Pontificios ex Communione Laica (cuius frequens apud veteres est mentio) conari ostendere, non nisi vnã quondam Laicis datam fuisse speciem, cum nulla inter Laicam & Sacerdotalem communionem olim fuerit discretio. Atqui fuisse, nec ipse negat *Kemnitius*, cur enim alioquin Laica diceretur, nisi quia more Laicorum Clerici ob delicta sua communicare cogebantur?



De Laica Communione.

946. **L**Aicam Communionem olim non fuisse distinctam, à communionem Cleri, speciebus, sed loco tantum & tempore. At alienum hoc esse à veritate, vel ex hoc licet aestimare, quod non rarò Clerici, ob grauiora eorum delicta, non nisi in agone mortis, ad laicam per mittebantur communionem, vbi sanè nec loci, nec temporis, nec gradus aut dignitatis vlla notari potest ratio, vel distinctio. Concil. Sardic. cap. 3. Fœlix 3.

947. Communionem Laicam, qua olim Clerici in pœnam suorum puniebantur delictorum, non fuisse aliam cœremoniam, quàm quod Clerici eam more laicorum ab aliis percipere, non autem aliis dispensare aut consecrare per mittebantur, q. d. pœnam illam, suspensionem duntaxat fuisse ab officio consecrãdi, non priuationem calicis. *Melancht. in Apolog. & alij.* At hoc minime subsistere, ex eo liquet, quod pœna illa non tantum Presbyteris & Sacerdotibus, sed Diaconis quoq; & aliis irrogabatur Clericis, quorum non erat, nec vnquam fuit consecrare. Per Laicam ergo Communionem ea intelligitur, quæ olim Laicis in manus domum deferenda dabatur, quod non nisi de vna rectè intelligi potest specie.

948. Infulsè Pontificios ex transmissione Eucharistiæ, ad infirmos, peregrinos, eremitas & hospites (quæ apud vereres in vsu erat) vnã velle extorquere speciem. *Kem. pag. 152.* Atqui Calicem fuisse transmissum, nullæ prodiderunt historiæ, patet ex iis ipsis, quæ ipse adducit Kemnitius, veterum exemplis, sicut de Serapione, Satyro, & aliis, Supr.

Lib. 6. cap. 44. 949. Apud Eusebium & Nycephorum legi, Serapioni Eucharistiam, quæ ad ipsum fuerat transmissa, fuisse instillatam, ex eo colligi, calicem quoque, non solam panis speciem fuisse transmissam, quomodo enim alioquin instillari potuisset? *Kemnit.*

At

At mirum, quomodo panis instilletur? Etsi instillatus fuit, eo modo instillatus fuit, quo etiamnum infirmis, siccum panem percipere non valentibus, instillatur. Deinde, ea species transmittatur, quæ pro ipsis afferuabatur, at vnam tantum fuisse afferuatam, ipse (vt paulò antè) vltro concedit Kemnitius. Deniq; ea species, ad eos transmittatur & deferatur, quæ cæteris ad priuatam communionem domum deferenda in manus vel linteola munda datur, quod de sola specie panis intelligi potest. August. serm. 152. Ambros. de obit. fratris sui Satyr.

950. Indubitatum esse, Vsum vnius speciei, antiquitati fuisse ignotum. Kemnit. Planè scilicet, cum (vt iamiam recensimus) ab initio nascentis Ecclesiæ sæpius tentatum fuisse identidem scribat; quomodo antiquis ignotus, si toties ab antiquis tentatus? Et quidem nec Christo, nec Apostolis, & eorum ignotum & inusitatum fuisse successoribus, diximus. Vt enim nos à Maioribus, ita Maiorès à suis quoq; acceperunt prioribus, & hi ab Apostolis, quod quidem ipsa probat & demonstrat Maiorum traditio. Neq; enim posteriores & successores eum tradidissent, nisi à prioribus & antecessoribus accepissent; Et accepisse se testantur ipsi.

951. Durandum ex Innoc. III. sententia docere, sanguinem quidem esse in pane, non tamèn bibi in pane. Kemnit. pag. 148. Num ergò manducatur in pane? id enim omne, quod ore sumitur, aut edatur, aut bibatur, necesse est. Sicut ergo corpus in calice bibitur, ita sanguis in pane manducatur, cum separari sanguis à corpore omninò nequeat. Nec propriè vel corpus more aliorum ciborum manducatur, vel sanguis more aliorum liquorum bibitur, spiritali verò & Sacramentali quodam modo vtrumq; nec vnum sine altero sumitur.

952. Pontificiam mutilationem specierum, in tanta Evangelij luce, amplius non possè nec defendi, nec iustificari. Kemnit. At quæ ista lux tenebrosa? An vespertiones suas non credunt lucem tenebras? Vsq; adeò (inquit August.) permiscuit ima summis, Lib. 2. cont. Iulianum. longæ dies, vsq; adeò tenebræ lux, & lux tenebræ esse dicuntur, vt videant.

Millesexcenti Errores,

Pelagius, Coelestius, Iulianus (Lutherus, Calvinus, Kemnitius, &c.) & *cæci sint, Hilarius, Gregorius, Ambrosius?* An defendi non potest, nec debet, quod per orbem terrarum tota semper defendit & tradit Christi Ecclesia? An ecotrà, defendi potest vel debet, quod Ecclesia nunquam probavit?

953. Non rectè Concilium Trident. calicis restitutionem seu concessionem ad Pontificem retulisse Romanum, cum eius non sit vel permittere, vel prohibere calicem. *Kem. pag. 159.* At si hoc verum est, verum non erit, quod plenis vbiq; omnes personant buccis ministri, Pontificem Rom. per summam tyrannidem laicis calicem sustulisse, nec restituere velle. An, qui potest eripere, non idem potest restituere? Et quis alius restituat? Et enim nulli vnquam petierunt Romani Imperatores? & si qui petierunt, non ab alio, quàm à Romano petierunt Pontifice? sup.

954. Per Concilium aliquod generale debere restitui calicem. *Luth. in declarat. Eucharistia, & cont. official. Stolpen.* Cum is ipse de Formul. Miss. nullo modo talem Concilij restitutione recipiendam, sed potius in despectu ipsius Concilij, aut vna duntaxat, aut omninò vtendum esse nulla, decernat. Supr.

955. Non esse certum, Christi animam esse in Eucharistia, *Luth. ad quend. amicum, de vtraq; specie. Tom. 4.* Cum certissimum esse alibi velit. Tom. 7. in Respons. ad officialem Stolpens. Et in breuiori Confess. de Sacram. An ergo Christum non occidit, qui animam à corpore diuidit? An non est Antichristus, qui Christum soluit? 1. Ioan. 4.

956. Sanguinem Christi non esse, nec percipi sub specie panis, sed solum corpus. *Kemnitius non satis se explicat, quid hac in parte sentiat, vulgus tamen Lutheranorum planè persuasum habet, dimidiatum in Papatu laicis præberi Christum, nec tantum sub vna contineri, quantum sub vtraq;, sicut enim Lutherus in Artic. ad Concil. Mant. docet.* Cum vel propter hanc solam causam, vna detur species, ne sicut species diuisæ, ita Christus quoque vulgo credatur diuisus, *Qui enim soluit Christum, hic Antichristus est.* 1. Ioan. 4.

957. Concomitantiam sanguinis in specie panis, esse inuentum

tum Diabolicum. *Hermannus Hamelmann lib. de Communionis sub vtraque specie.* Cum planè oppositum verum sit, quisquis enim, teste Apostolo, sanguinem à corpore soluerit, is ipse ex diabolo est, 1. Ioan. 4. Cum ergò Christi corpus nec ex angue, nec ex anime sit, aut esse possit, necesse est, aut corpus omninò non esse sub specie panis, aut cum sanguine esse: quisquis ergo corpus in specie panis verè esse concesserit, is quoq; sanguinem inesse fateri debet, aut cerè Christum soluit.

958. Pontificios diuisione specierum ab inuicem, ipsum quoq; diuidere Christum. Cum (vt dictum est) hæc inter alias vel præcipua sit causa, cur speciem vnã duntaxat ministrant, ne sicut species diuisæ, ita diuisus quoq; putetur Christus: Neq; si quis etiam vellet, Christum in corpus & sanguinem diuidere posset, *Christus enim (inquit Apostolus) resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Rom. 6.

959. Lutheranos & Caluanianos verum & viuum sumere Christum. Cum hi Christum ex Sacramento penitus proscribant, ac toto cœlo distare doceant, illi verò sub neutra specie integrum agnoscant, neutri nec vnã, nec vtramque consecrent. *Cypr. lib. 1. epist. 12.*

960. Pontificios vnã porrigendo speciem, Christum crucifigere. At illi Christum crucifigunt, qui sanguinem in specie panis, à corpore soluunt; hoc Lutherani, nulli faciunt Pontificij.

961. Pontificios non sine grandi Sacrilegio (vt loquitur *Supr.* Gelasius Papa) Laicis mutilatum, & dimidiatum præbere Sacramentum. Quasi maius non sit Sacrilegium, mutilatum & dimidiatum præbere Christum, quàm Christi Sacramentum, quod illi faciunt, qui totum & integrum Christum in vna specie esse negant. Quod verò speciem vnã, verum & integrum Sacramentum non esse autumant, errant, cum & omnia quæ vel ipsi ad Sacramentum propriè dictum requirunt, in se complectantur: Ex iis autem ipsis locis Pontificij probabunt aduersariis, vnã speciem verum esse Sacramentum, ex quibus aduersarij probauerint, vtramque speciem integrum esse Sacramentum,

cum

Millesexcenti Errores,

cum nec quid integrum, nec quid dimidiatum, nec omnino an-
& quid sit Sacramentum, ex scripturis probari possit.

962. Christum non aliam ob causam vtramq; instituisse
speciem, quam propter sumptionem earundem: Minimè, sed
propter sumptionem corporis sui & sanguinis, quæ sub vna æque
sumuntur, ac sub vtraq;.

963. Christum non solum Apostolis suis Calicem porre-
xisse, sed simul cum ipsis sumpsisse. *Luther. Tom. 2. de Confess.
Cœnæ, Cum Tom. 7. de Abusibus Missæ ex diametro contrari-
um doceat.*

964. Quòd Christus vtramq; non instituisset, nisi vtramq;
ministrari voluisset. Atqui aliud est instituisse, aliud, sub præce-
pto instituisse; nisi enim vtramq; instituisset, nec vllò quidem tẽ-
pore locoq; vtraq; ministrari potuisset, vtramq; ergò instituit,
dispensationem verò Ecclesiæ suæ reliquit. Vtramq; verò insti-
tuisset, quamuis nullam ministrari voluisset. *Infr.*

965. Quod Christus (si vnam ministrari duntaxat volu-
isset) vnam tantummodo instituisset & ministrasset. Atqui si
scripturam implere, sacrificiumq; secundum ordinem Melchi-
sedech seruare & instituere, ac etiam consecrationis formam v-
triusq; (si quando opus foret) docere, & post se relinquere vo-
lebat, non vnam, sed vtramq; instituere debebat. Itaq; quam-
uis (vt dictum est) nec vnam, nec alteram ministrari voluisset,
vtramq; nihilominus, propter causas dictas, in Cœna instituere
vel celebrare debuisset.

966. Christum, si denuò Sacramentum hoc dispensaret,
non vnam, sed vtramq; dispensaturum speciem. Id minimè ve-
rissimile, Neq; enim vlla earum, quas obiter attingimus, causarum
subesset, propter quam vtramq; dispensare necesse haberet, quin
potius, sicut ante passionem vtrâq; diuisim & separatim dispen-
savit, vt ea ratione, diuisionem & separationem sanguinis sui à
corpore in cruce paulò post futuram significaret, Ita vnam nunc
duntaxat dispensaret, vt vnitum rursus sanguinem, nec ampli-
us, siue per Sacramenta, siue per sacrificia quæcunque separabile
esse

esse ostenderet. Itaq; sicut diuisa species, diuisum denotant corpus à sanguine, ita vna species, vnitum rursus corpus cum sanguine, nec amplius separandum demonstrat.

967. Omnia quæ excogitata sunt, vel excogitari possunt, incommoda & pericula circa calicem, Christum præuidisse, iis tamen omnibus non obstantibus, vtramq; & non vnã præbuisse. Miror, si vlli vnquam laico calicem præbuerit Christus? Apostolis præbuisse legimus, aliis præbuisse non legimus, quin vnã cæteris duntaxat præbuisse discipulis, exemplum Emaunticum demonstrat. Luc. 24. Idem secutos exemplum reliquos Apostolos, supra annorauimus.

668. Certum & indubitatum esse, Apostolum Paulum Corinthiis, etiam laicis, vtramq; præbuisse speciem. Solus solis Corinthiis, cæteris, vt cæteri Apostoli vnã. Supr.

969. Pontificios, propter incertum effusionis periculum, totum eripere laicis Christi sanguinem. Vanum & falsum: quomodo enim sanguinem eripiunt, cum corpus viuum porrigunt? aut fortè sanguinem non percipit, qui corpus & sanguinem sub vna specie percipit? Supr.

970. Christum ad omnes dixisse homines, *Bibite ex hoc omnes.* *Matth. 26* Sed hoc Kemnitius, nullus alius aliquando dixit orthodoxus Theologus, solos enim Christum allocutum esse Apostolos, quamuis adessent discipuli alij, extra controuersiam est.

971. Rurs. Ad omnes inquit, Christum dixisse, *Bibite ex hoc omnes.* Cum eadem Evangelica narratio subiungat, *Et biberunt ex eo omnes,* vtiq; non omnes homines, sed omnes duntaxat Apostoli, de quibus etiam paulò post subiungitur, *Et relicto eofugerunt omnes.* *Marc. 14*

972. Rursum. Omnibus dictum esse volunt, *Bibite, &c.* Cum id multis sit impossibile? quomodo enim bibituri sunt abstemij?

973. Omnibus dictum esse, *Bibite,* qui bibere possunt. An ergo Publicanis quoq; & Ethnicis, amentibus & impœnitibus porrigendus est calix? an hi minus quàm alij possunt bibere?

Millesexcenti Errores,

an minus Christi sanguine redempti sunt, quam alij? an minus pro his corpus & sanguinem suum tradidit institutor, quam pro aliis?

974. *Log.* Christum velle, vt omnibus iuxta institutionem suam calix porrigatur. Cum si omnes Lutherani & Calviniani, institutioni interfuissent, nulli eorum institutor Christus calicem bibendum porrexisset; si enim aliis, quam Apostolis porrigere voluisset, aliis vtique discipulis, qui institutioni interfuerant, vel vocati interesse facile poterant, maximè verò Matri suæ, supra omnes Apostolos & homines benedictæ, de cuius purissimo sanguine, ipse carnem & sanguinem sumpserat, eum porrexisset, quod tamen non fecit, quomodo ergo omnes ex calice bibere voluit, cum omnibus, qui institutioni interfuerunt vel interesse & bibere poterant, non porrexerit ipse?

975. Ineptum esse quod quidam Pontificij afferunt, solis Calicem porrectum fuisse Apostolis in Cœna, & non aliis, quod soli Apostoli futuri essent Presbyteri & dispensatores Sacramenti, ad quorum officium pertinebat vttramque consecrare, ac vbi opus esset, pro salute fidelium dispensare. At aliam si qui norunt causam, cur non proferunt? An nulla fortè prorsus de causa, quibusdam dedit, quibusdam verò non dedit Christus calicem? & cur vni, vel huic, & non alteri? maximè cum opinione eorum alia, claraq; voce dixerit. Bibite ex hoc omnes? cur solis Apostolis, & non omnibus aliis præsentibus dedit discipulis?

976. Si ex eo sequatur, Calicem non esse porrigendum laicis, quia nullis eum laicis, sed solis tanquàm Presbyteris Christus porrexerit Apostolis, secuturum quoq; neq; vnã quidem porrigendam fore laicis, cum nec vnã quidem porrexerit. *Luther. de Capt. Babyl. cap. de Eucharist.* At de pane dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*, de Calice id non dixit, nec tamen fieret inhibuit. Quin (vt supra) aliis in Emaus vnã duxerat præbuit discipulis. Nec rectè consequitur, *Si vnã potest omitti, vttramque posse omitti.* Corpus & sanguinem sumere omnes iubemur, Calicem verò sumere nemo iubetur; Quisquis autem

autem vel Calicem solum, vel panem solum, vel Calicem simul & panem in Ecclesia Christi dignè sumpserit, is corpus & sanguinem Christi plenè & integrè percipit, & mandato Domini satisfacit; quisquis verò extra veram Ecclesiam percipit, indignè percipit, & damnationem bibit. 1. Cor. 11.

977. Illis omnibus ministrandum esse sanguinem Christi, pro quibus effusus est sanguis Christi. Sæpè: Nemo sub vnâ specie fraudatur sanguine, licet eum non bibat ex calice: Sanguis enim, non calix præcipitur & percipitur.

978. Apostolum expressè scribere, A Domino se accepisse, quod omnes de pane edant, & de calice bibant: Atqui Paulus id non præcipit, sed verba institutionis duntaxat repetit, quæ cum nullo sub mandato à Christo fuerint dicta, nec à Paulo sub mandato intelligi debent repetita? Et cur idem in Troade Calicem non porrexisset, si omnes sub præcepto de calice bibere voluissent? Act. 20. Suprà.

979. Paulum velle, quod vnusquisq; se probet, & sic de pane edat, & de calice bibat. At Paulus verbis istis, nihil præcipit, sed modum percipiendi præscribit, quomodo rectè ac dignè percipi debeat, nempe, vt si quis bibat, seipsum prius probet, id quod Pontificij, & docent & faciunt. Semper autem memoria tenendum, Paulum loqui ad eos, quibus vtramq; præbebat speciem, apud quos aliter loqui non poterat, sicut neque Pontificij aliter loquuntur apud eos, quibus vtramq; præbent.

980. Populo quondam Israelitico, non tantum panem de Cælo, sed etiam aquam fuisse præstitam de petra. Nulla necessitate, sed importunitate, magno ipsorum malo & exitio, cum ad eam vsque horam solo sine defectu pane tranquillè vixerint in 1. Cor. 10. deserto, vt primùm de petra biberunt, interierunt.

981. Si figuris sit agendum veteribus, non vnâ, sed vtramque præfiguratam esse speciem, Melchisedech siquidem non solum panem, sed etiam vinum obtulisse. Sed obtulisse, non comedisse, aut aliis ministrasse legitur, vt infra de Missa. Gen. 14.

Deinde, si ex hoc utramque volunt extorquere speciem, unam Pontificij extorquebunt ex facto Sacerdotis Abimelech, qui Davidi non nisi panem dedit ad manducandum.

1^o Reg. 21.

982. Pontificios totam turbare Ecclesiam, propter Calicem. Sicut Ovis, putà in inferiori fluentis loco, lupo, in superiori consistenti, turbat aquam. Ecquis enim Catholicorum, Calicem unquam petiuit vel petit? An & Moyses turbat Israel, quia rebellibus & importunè petentibus aquam non dedit? Et quidem turbare aiunt Pontificios Ecclesiam propter Calicem, cum illis etiam inuitis calicem vsurpent, nec à Pontificiis ipsis oblatum recipiant, sicut enim non paucis in locis compertum est, oblatum à Pontificiis, nequaquam percipere voluisse, suum enim, non Pontificiorum volunt, habentque calicem, Hinc ea Lutheri verba: Si quo casu Concilium calicem restituere vellet, nos in despectum Concilij, aut vna duntaxat, aut omninò uti vellemus nulla, & planè pro excommunicatis habere, qui utramque perciperent, Tom. 7. de Form. Miss. Iudicent pij, qui Ecclesiam turbent.

983. Non paucos etiam ex ipsis Pontificiis optare & suadere, ut ad pacandam Ecclesiam, multorumque conscientiam calix vulgo permittatur. Atqui non paucis in locis tentatum, nihil effectum est. Conscientiam autem sibi ipsis, extraque Ecclesiam faciunt de re ad salutem non necessaria, Etenim, si cuius necessarius esset, sibi ipsis Pontificij haud negarent, non enim minus, quàm qui ab ipsis noua religione secesserunt, de salute sua sunt solliciti: Nullum autem dubium, quin, si vsu recipiatur calix, ilico in desuetudinem sit abiturus denuò, cum intermissione ipsius causæ, propter quas (ut supr.) in primitiua statim Ecclesia intermitteri coepit, nondum desierint; Pluresque sunt longè qui restitutionem nec quærunt, nec probant, quam qui nescientes quid petant, petunt: Nec desuerunt hactenus, omnes tamen irritæ, ea de re consultationes: Quàm autem facilè sit, vulgo verba dare, omnes probant hæreses, nemo securior, quàm qui in Ecclesia manet vnitate.

984. Magnum fructum, & religionis Christianæ secuturū incrementum ex permissione calicis. Experientia loquatur: An Calicem non habent, qui calicem sibi eripi clamant? Et quis, obsecro, fructus? quæ religio? quæ animorum & dogmatum consensio, consecuta sunt hæcenus ex calice Lutheranorum? Calix nempè, fructusq; Zwinglianorum & Calvinianorum, qui præter calicem, de sanguine, totaq; Christi religione, nihil nobis reliquerunt residuum. *Erant, inquit scriptura, perseverantes in doctrina Apostolorum, oratione & fractione panis.* Sup. de Calice nihil simile. Actor. 2.

985. Ipsos etiam Pontificios non ire inficias, vnam speciem non esse de iure diuino, cum ergo iuris sit positiui & humani, cur tam sunt obstinati, vt exorari se penitus non patiatur ab iis, qui calicem ardentè flagitant. At cum neq; calix de iure sit diuino, cur propter rem non necessariam suam turbant conscientiam, totamq; Christi Ecclesiam? An Ecclesia suorum mater filiorum, quid filiis suis ad salutem proficit vel omninò necessarium fit, nescit? non curat? non prouidet? *Audi (inquit scriptura) filii, ne dimittas legem matris tuæ.* Hæc enim cum sit columna & firmamentum veritatis, supraq; petram veritatis firmiter ædificata, nec contra institutionem Christi, qui eam spiritu suo perpetuò regit, nec contra salutem suorum fidelium agere quicquam potest: Quisquis aliud agit, aliud petit, aliud quærit, nec animæ suæ salutem, nec Ecclesiæ quærit tranquillitatem. Prou. 1. 6.
1. Timos. 3.
Matth. 16.
Ioan. 14. 16.

986. Vtrò fateri Pontificios, nihil mali continere calicem, nec esse contra institutionem diuinam si restitatur. At si nil mali, non ramen nil periculi. Cum autem nec mali quicquam subsit si omitatur, cur restitatur? maximè cū nihil prorsus contineat boni, quod idem non contineat cælestis panis? Qui enim manducat hunc panem, habet vitam æternam. Ioan. 6. An amplius desideras, velex calice expectas, quâ vitam æternam?

987. Restius factitare Lutheranos & Calvinianos, quòd iuxta institutionem Christi, vtramq; quàm Pontificios, quòd

Millesexcenti Errores,

iuxta ordinationem Ecclesiae vnā duntaxat porrigant speciem, tutius enim esse institutionem sequi Christi, quam consuetudinem Ecclesiae: Cum profus sit impossibile, vel extra Ecclesiam veram esse institutionem Christi, vel ab Ecclesia quicquā fieri contra institutionem Christi, quā si contra institutionem Christi quicquam ageret, Ecclesia Christi non esset. Vt ergo Controuersiam hanc totam, verbo concludamus vno, Frustrā quærunt, frustrā sumunt, frustrā iactant, frustrā prædicant & obiectant Lutherani & Calviniani, vnā vel vtramque speciem, quamdiu sunt extra veram Christi Ecclesiam, extrā quam vel omninō Sacramenta nulla sunt, vel nulla profunt, sed magis ad damnationem proficiunt. Redeant ergo prius ad Ecclesiam, ac tum de vna vel vtraq; Sacramenti specie disputent. Intrā siquidem, non extrā Ecclesiam, omnis de fide & religione definienda & terminanda est quæstio: Nemo fidelis sibi ipsi persuadeat vel persuaderi à Ministris patiat, aliud Scripturam, aliud docere Ecclesiam, cum ipsa scriptura teste, extra Ecclesiam, nec vera quidem sit scriptura, nec scripturarum vera intelligentia.

De veritate Corporis Christi in Sacramento.

*An Eucharistia
propriè sit Cœna.*

988. Solum Cœnam Dominicam, propriè esse dicentem debere Sacramentum: Atqui hoc nec scriptura dixit, nec Ecclesia tradidit, Lutherum autem vel quemuis alium dicere non sufficit.

989. Eucharistiam non esse dicendam Sacramentum, sed Cœnam: At si Sacramentum est, quomodo Cœna est? An propriè Cœna dicendum, quod post Cœnam est institutum? & antè Cœnam sumitur & prandium?

990. Paulum Actionem totam Eucharisticam, appellare Cœnam, ait enim, *Conuenientibus vobis, iam non est Dominicā Cœnam manducare,*

manducare, &c. Quid inde? Num & Pontificij suo sensu Cœnam appellant? Et si Cœna propriè dicitur, Sacramentum verè & propriè cur appellant? Maximè cum nec Paulus, nec vilus eam appellarit Apostolus Sacramentum?

991. Eucharistiam dici Cœnam, quia in ea non solum panis & cibus, sed etiam vinum proponitur & potus. An ergo & prandium, vel etiam rectè dicitur merenda? quia & in his panis proponitur & vinum? Aut fortè nullus vnquam sine potu cœnauit & vino? Ab ipsa ergò Cœna, in qua instituta fuit Eucharistia, non à speciebus panis & calicis, Cœna dicitur.

992. Cœnam Christianorum, non differre ab esca Indæorum, cum eandem illa, quam hæc contulerit gratiam. At si eandem vetera contulerunt, quæ noua conferunt Sacramenta gratiam, quomodo hæc salutifera Sacramenta, illa vmbra, figura, & gena dicuntur elementa? 1. Cor. 10. Hebr. 1. Galat. 4.

993. Apostolum disertis scribere verbis, *Veteres eandem nobiscum manducasse escam*, proindè diuersam censerì non debere, nostram ab illa. *Petr. Martyr. in Defens. Eucharist. part. 3.* At Paulus non habet vocabulum (*nobiscum*) sed, *Omnes sub nube fuerunt, & omnes eandem escam comederunt, & eundem potum biberunt, &c.* Neq; ipsam escam, vel aquam, sed petram, ex qua fluxit aqua, Christum ait designasse. Vnde liquet, veteres non comedisse vel bibisse Christum, sicut bibunt & comedunt Christiani; Neq; enim de petra, sicut de Calice, suum esse dixit Christus sanguinem.

994. Cyprianum, quando ait, *Consumpto agno, quomodo anti-* *Serm. de Cœna Domini*
qua traditio proponebat, inconsumptibilem cibum Magister apponit discipulis, &c. id solum velle, pascha vetus eo fine rituque fuisse institutum, vt aliquando cessaret, Eucharistiam verò esse institutam, vt duret perpetuò. *Petr. Mart. loc. cit.* Cum non de agno vereri, sed de eo loquatur, quem Christus manducabat cum discipulis, eumq; cum suo comparat corpore, quod nec consumatur, nec consumetur sicut agnus. Et quidem si non de corpore, sed de agno duntaxat loqueretur vereri, falsum omninò foret, Sacramentum esse inconsumptibile & perpetuò durabile.

995. Sex-

Millesexcenti Errores,

995. Sextum Ioannis caput, non rectè à Pontificiis trahi ad Sacramentum Eucharistiæ: *Lutherus de Capt. Babyl. cap. 1. Cal. lib. 4. Instit. cap. 17.* Atqui non ab his solùm, sed ab omnibus eò refertur & explicatur Conciliis & Patribus, cum non aliam in Cœna carnem & sanguinem Christus exhibuerit, quàm eo in capite promiserit. Quin, vbi vel minimo sententiæ eorum suffragatur apice, magno contrà Pontificios allegant applausu.

996. Dictum Caput Ioannis, non de reali, sed spirituali duntaxat manducatione loqui, concludens enim omnia, quæ in eo Christus dixerat, subiungit, *Verba quæ locutus sum, spiritus sunt & vita.* Cum verba hæc aliud non sînt, vel sonent, quàm spiritualiter, non carnaliter esse intelligenda, quemadmodum, quibus durus Christi videbatur sermo, intelligebant Capharnaitæ, qui (vt August. explicat) *stultè illud & carnaliter acceperunt, & putauerunt, quod præcisurus esset Dominus particulas quasdam de corpore suo, & daturus illis, & dixerunt, durus est sermo, ipsi autem erant duri, non sermo, &c.* Spiritualis ergo manducatio non reali & corporali, sed carnali opponitur manducationi.

In Psal. 98.

encl. 27. in Ioan.

997. Christum expressis asserere verbis, *Carnem non prodesse quicquã, sed spiritum.* De hoc August. *Quid est, caro non prodest quicquam? Caro non prodest quicquam, sed quomodo illi intellexerunt, carnem quippe sic intellexerunt, quomodo in cadauere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur, &c.* Proinde sic dictum est,

1. Cor. 8.

Caro non prodest quicquam, quomodo dictum est, scientia inflat, Et quid est scientia inflat? sola sine charitate: ideo adiungit, Charitas verò viuificat. Adde ergò scientiæ charitatem, & utilis erit scientia: sic etiam nunc, Caro non prodest quicquam, sed sola caro; accedat spiritus ad carnem, sicut accedit charitas ad scientiam, & prodest plurimum, nam si caro nihil prodesset, Verbum caro non fieret, nec habitaret in nobis: spiritus ergo est qui viuificat, caro non prodest quicquam, sed quomodo ipsi intellexerunt carnem, non sicut ego do ad manducandum meam carnem. Deniq; Cum ait Christus, Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quicquam, id vult duntaxat, fide, non rōne; Spiritu, non carne; mente, non

Ioan. 1.

dente, manducatione corporis sui esse cōprehendendam, q. d. vt alibi

Mand. 16.

alibi dixit, *Caro & sanguis non reuelavit tibi, sed Pater meus qui in caelis est.* Credenda sunt mysteria fide, non comprehendenda ratione.

998. Memoratum Caput Ioannis, non rectè intelligi de manducatione reali, cum loquatur de manducatione, quæ dat vitam æternam, quam nulla corporalis, sed sola confert manducatio spiritualis. Sed si realis manducatio non dat vitam, quid est ergo, quod ibidem sæpius reperitur, *Qui manducat panem hunc, habet vitam æternam?* Quamuis verò realis manducatio, sine spirituali non profit, vtraq; tamen coniuncta prodest (vt supr.) plurimum, sicut neq; aqua baptismi sine spiritu animam purificat, coniuncta verò prodest & mundat plurimum.

999. Secuturum, Si caput illud de manducatione reali sit intelligendum, infantes qui manducare nequeunt, vitam non habituros æternam; dicitur enim in eo, *Qui non manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, non habet vitam æternam.* Cum neque spiritualiter quidem infantes manducare possint per fidem, an ideo vitam non consequuntur æternam? sicut ergo in Ecclesia Christi credunt, ita etiam edunt. Nemini autem præcipitur vel edere, vel credere, nisi qui per ætatem credere potest & edere.

1000. Ipsos etiam Pontificios, sæpè dictum caput Ioannis, de spirituali intelligere manducatione. Atqui non ideo realem manducationem negant, quia eam sine spirituali nil prodesse affirmant. Quomodo autem intelligatur ab omnibus propemodum Patribus, Vide proprium de eo libel. Nic. Sanderi.

1001. Non quærendam à Patribus vel Pontificiis capitis illius interpretationem, cum ipsum ipse explicet Christus de spirituali manducatione, quæ fit per fidem, ait enim, *Operamini cibum, non qui perit, sed qui permanet;* cibus autem corporalis non permanet, sed transit. Atqui licet cibus corporalis consumatur, Christi tamen corpus, quod cum cibo sumitur, non consumitur. Nec idè, quia vno loco per cibum fides intelligitur, in omnibus aliis intelligendam esse rectè infertur.

1002. Vanos esse Pontificios, quòd præactum caput de

GG

Sacra-

Millesexcenti Errores,

Sacramentali intelligi velint manducatione, cum eo admissio, se ipsos sacrilegij damnent, propter vtriusq; speciei mutilationem, quæ in eo expressè mandatur. Cum nec mentio quidem vini vel calicis, solius autem panis in eo sit frequentissima.

1003. Expressis in eo cap. verbis esse scriptum, *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Atqui nulla hic calicis, sed sanguinis duntaxat mentio, qui nihil in pane totus sumeretur, haud utique effectus eius panis eod. loc. tribueretur; Iam verò sicut de carne & sanguine, ita de pane solo non semel, sed sæpius dicitur & repetitur, *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Caro ergo & sanguis, non Calix & panis, vitam homini præstant æternam.

1004. Non dicere Christum, *Nisi sumpseritis,* sed, *Nisi biberitis sanguinem, non habebitis vitam in vobis,* ac propterea non sub pane sumendum, sed sub calice bibendum sanguinem suum in Cæna propinasse. Verùm, Calicem non eam ob causam in Cæna fuisse adhibitum, vt omnib. & singulis, tanquam ad salutem absolutè necessarius propinetur, nec singulis maximè abstemiis, propinari posse, supra diximus. Verborum Christi nemo melior, & securior interpres, quàm ipsa Ecclesia Christi, quæ (vt dictum est) de sanguinis perceptione, non de Calicis aut sanguinis bibitione est sollicita, hanc non damnans, nec tamen necessariam iudicans, *quam quisquis non audierit,* ipso Christo dicente, *ethnicus tibi sit & publicanus.* Matth. 18. Deut. 17. Pro sacrificio institutum, & in eo non propter ipsius sanguinis perceptionem, cum à corpore in specie panis percepto, separari omninò nequeat, sed propter mysterij significationem sumendum esse, Ecclesia semper intellexit, necessario verò omnibus & singulis porrigendum esse, cum in eo alius non percipiatur, nec percipi possit sanguis, quàm qui cum corpore sub vna percipitur specie, nunquam iudicauit.

1005. Christum in vltima Cæna, nec dispensasse, nec dispensandum instituisse verum suum & reale corpus. *Sacramentarij.* Atqui, non Caluini, vel cuiusuis Sacramentarij, sed verbo creden-

credendum est Christi; hic autem dixit, *Hoc est corpus meum*, ipse autem dixit (inquit scriptura) & facta sunt. Psal. 149.

1006. Christum, cum dixit, *Hoc est corpus meum*, non aliud voluisse dicere, quàm panem esse figuram & memoriã corporis sui. Atqui non dixit, *Hoc est figura & memoriale corporis mei*, sed, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*, iam verò non figura vel signum corporis, sed ipsum pro nobis traditum est corpus.

1007. Ineptum esse, quod Pontificij per benedictionem Christi in Cœna, mutationem intelligant panis in corpus, cum nec pani quidem benedixerit, sed Deo, accepto enim in manus pane, gratias egit Deo, benedixitq; non vtiq; pani, sed Deo, cui gratias agebat. Ineptè, An ergò etiam fregit, deditq; Deum, quia eodem verborum contextu dicitur, *Accepit panem, gratias egit, benedixit, fregit, deditq; discipulis suis?* Et panem quidem benedici non Caluino vel Luthero, sed Paulo credendum est Apostolo, dicenti, *Calix cui benedicimus, nonne communicatio est sanguinis Christi?*

1008. Apostolum, quando ait, Calicem benedici, non loqui de benedictione, qua mutatur creatura vel natura, sed tantùm de ea, qua ex pane & Calice vulgari, panis & Calix fit Sacramentalis, ita quòd non sit, nec fiat, sed denominetur tantùm corpus Christi: Atqui Christus non dixit, *Hoc non est, sed denominatur corpus*, sed, *Hoc est corpus meum*. Sed neq; Patres sic intellexerunt, Hinc Ambros. *Quantis (inquit) utemur exemplis, ut probemus, hoc non esse, quod natura formauit, sed quod benedictio consecrauit? maioremquè vim esse benedictionis quàm natura? quia benedictione etiam natura ipsa mutatur?*

De illis qui inquitur, cap. 9.

1009. Hanc doctrinam, de figurali & spirituali manducatione non esse nouam, nec vt Pontificij vociferantur à Calvinistis excogitatam, antè annos enim quingentos auctore Berengario passim & vbique fuisse diuulgatam. Atqui dogmata fidei & religionis non à quingentis, sed à Christi & Apostolorum temporibus demonstranda sunt, vt verò modò in Calvinistis, sic antè annos 50. doctrina ista, tanquam erronea & blasphemata,

Millesexcenti Errores,

De Consecr. d. 2.
Ego Berengar.

Cenebrard. libr.
3. Sacul. 11.

damnata fuit in Berengario. Et si Berengarij apud eos valet auctoritas id docentis, cur non eadem valet apud eos id reuocantis? non enim semel, sed iterum ac iterum doctrinam suam, vt erroneam agnouit & reuocauit? qui etiam (vt notant temporum annales) in extremo vitæ spiritu pœnitentia ductus in hæc verba locutus est, *Nos sanè credimus, post benedictionem Ecclesiasticam, illa mysteria esse verum corpus & sanguinem Saluatoris, adducti veteris Ec-*

Cur ergò qui errantem amplectuntur, respicientem & reuocantem non sequuntur? Omni autem hæresi antiquior est, quæ omnes damnauit hæreses Ecclesia Catholica.

DE VERBIS CHRISTI,
Hoc, Est, Corpus, Meum.

Hoc 1010. Quando Christus ait, *Hoc est Corpus meum*, per particulam (*Hoc*) non intelligendum esse *Hoc* pronominaliter, sed (*Hic*) aduerbialiter, q. d. *Hic, siue hoc loco est corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Hanc aduerbialem explicationem diuina se reuelatione accepisse, scribit Carolstadius. Sed ridicula eius est & explicatio, & somniosa reuelatio. Ecquis enim sermo iste? *Accipite, edite, hic est enim corpus meum?* an ibi esse nesciebant, quem videbant? Et quis vnquam Donatus, *Hoc idem esse dixit, quod hic?* An græcis quoq; idem est *touto* quod *êke?*

In lib. Basilea ca.
diso anno 1524.

1011. Per (*Hoc*) non intelligi *Hic*, vt Carolstadius somniat, sed (*Hæc*) scilicet *Hæc actio Cœnæ, vel hæc Cœna est corpus meum, q. d. In hac actione exhibetur corpus.* *Kem. Bucer. in suis retractat.* Sed ne hæc quoq; opinio torta & inepta? non enim actionem, sed panem, quem in actione Cœnæ tenebat, frangebatur, & porrigebatur, corpus suum esse Christus dixit.

1012. Per (*Hoc*) nec *Hic*, nec *Hæc*, nec *Hoc*, sed *Hic Panis*, intelligi